

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Neperiodinis leidinys Nr. 18 (25).

1951-1953 metais išleisti 7 numeriai. Laikraštis vėl pradėtas leisti 2001 metais.

2011 metų balandis

TURINYS

Šventės

Praūžė ŠLB Vasario 16-osios 2
šventė Ciuriche

Ambasados puslapis

Sausio 13-osios paminėjimas 4

Bendruomenės projektai

Ciuricho knygos klubui - 10! 5

Iš bendruomenės gyvenimo

Susitikimai prancūziškoje 6
dalyje

Bazelio knygos klubas 6

Ciuricho knygos klubas 7

Velykinės šventės 8

Šveicarija ir Lietuva: sąsajos

Čiurlionio kūrybos polifoni- 9
ja Berne ir Ženevoje

Katiliūtės paveikslai grįš 10
dailininkės tėviškėn

Vertėjas M. Roduner jaučia 11
simpatiją mažoms tautoms

Čiurlionių metai Šveicarijoje 12

Iš istorijos puslapių

Lietuvos futbolininkai 13

Portretai

Svečiuose pas Godelių šeimą 14

Interviu su išvykusiais Aud- 16
riumi Alkausku ir Simonu
Žmuidzinu

Šveicarija Lietuvos menininkų akimis

Ištrauka iš Eugenijaus 20
Ališankos esė „Cirkas
atvažiavo“

Pasaulis apie Lietuvą

22

Anonsai

22

Skelbimai, adresai

23

Sveikiname su Šv. Velykom!

*Nuoširdžiai sveikiname
Jus, mieli skaitytojai,
su Šv. Velykomis, linki-
me pavasariškai giedros
nuotaikos, sėkmės dar-
be, planų bei svajonių
išspildymo, meilės, darnos
ir sveikatos.*

*„Šveicarijos Lietuvių
Žinių“ redakcija*

Žemaičiai Šveicarijoje

VILMA
KINČIŪTĖ
KERN

**„... kas galieji pagalvuoti, ka kada
nuors gyvenime teks pamatyti
Žemaitišką spektaklį iš Telšių
kažkor Šveicarijuo, Ciurichi,
i da žemaitišką....Nikumet... O
pasiruoda sviets y tuoks mažas
i pėlns nenusakuomų dalykų...“**

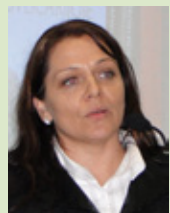
Viskas prasidėjo Telšiuose pernai
rudeni nuo mažo privataus
projekto, kai po daugelio metų
susitikau savo buvusią lietuvių
kalbos ir literatūros mokytoją -
režisierę Laimutę Pocevičienę.
Susipažinau su jos režisuotais
spektakliais, jaunaisiais artistais.
Jų gausios kelionės, daugybė
apdovanojimų liudijo didelį norą
škleisti teatro meną.
Žybtelėjo maža kibirkštėlė dėl
galimybės juos pasikviesti į

Šveicariją, kad čia gyvenantiems
lietuviams, pasiilgusiems lietu-
viško meno, paruoštų kokių
nuotaikingą spektaklį mūsų
didžiausiam metų susitikimui -
Vasario 16-osios šventei.

Per Kalėdinį Šveicarijos lietuvių
bendruomenės susitikimą Berne
šią idėją pasiūliau pirmininkei
Jūratei Caspersen, ir ji su malonumu
palaikė mano iniciatyvą. Iš
keleto turimų kandidatų, Valdyba
nusprendė suteikti galimybę
Telšių Žemaitės dramos Teatrui ir
Žemaičių folkloro kapelai „Rataa“.
Tikiuosi, kad žemaičiai, jų įdomi
kalba, savitas temperamentas
nenuvylė ir paliko neišdildomą
įspūdį bei gražius prisiminimus.

Redakatoriaus žodis

Vyr. redaktorė
VIRGINIJA
SIDERKEVIČIŪTĖ

Mes, Šveicarijoje gyvenantys lietuviai, šiais metais turime daugybę progų susitikti ir švęsti – neskaitant tradicinių švenčių ir renginių, metai gausūs jubiliejų.

Sausio mėnesį minėjome 20-ąsias Sausio 13-osios metines, po mėnesio rinkomės į didžiausią metų šventę – Vasario-16-osios minėjimą ir metinį Šveicarijos lietuvių bendruomenės narių susirinkimą. Kovo mėnesį šventėme Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 21-ąsias metines bei rinkomės į renginius, skirtus M.K. Čiurlionio 100-osioms mirties metinėms: LR ambasada Berne ir Atstovybė prie Jungtinių Tautų Organizacijos Ženevoje suorganizavo koncertus Berne, Fribūre ir Ženevoje. Mėnesio gale šventėme 10-ąsias Ciuricho lietuviškos knygos klubo metines. Šiai sukakčiai paminėti buvo suorganizuota literatūrinė konferencija „Laiko ženklai kultūros istorijoje“. Viena konferencijos sesija buvo skirta Sofijai Čiurlionienei-Kymantaitei, minint jos 125-ąsias gimimo metines.

Metai net neįpusėjo, mūsų laukia daug renginių ir susitikimų. Visus kviečiame aktyviai dalyvauti ne tik tradicinėse Bendruomenės šventėse, bet ir regioniniuose lietuvių susitikimuose Ciuriche, Berne ir Ženevoje bei Lozanoje; ambasados, Ciuricho ir Bazelio literatūros klubų renginiuose. Šeimas su vaikučiais kviečia Ciuricho ir Ženevos vaikų darželiai. Iki malonių susitikimų lietuviškoje draugijoje!

Praūžė Vasario 16-osios šventė

JURATĖ
CASPERSEN

Vasario 16-osios šventė Šveicarijos lietuviams yra viena ilgiausių, ištvermės reikalaujančių dienų metuose. Joje turi būti atlikti privalomi ŠLB narių visuotinio metinio susirinkimo darbai, dalyvaujama Šv. Mišiose, iškilmingai paminėta Vasario 16-oji, beveik pusė dienos paskirta lietuviškosms vaišėms bei didelei meninei programai, kurioje dažnai būna lietuviškas spektaklis ir vakarą užbaigianti liaudies šokių ir dainų vakaronė. Tokią programą atlaikyti gali ne kiekvienas, todėl dažnai būna pasirenkama, kada įsijungti į šventę ir kada užbaigti. Tam įtakos turi ir tai, kad į šią šventę lietuviai atvyksta iš visos Šveicarijos - ne tik iš vokiškos, bet ir prancūziškos bei itališkos šalies dalių, iš kurių kelionė siekia 3 ir daugiau valandų.

Metinis ŠLB narių susirinkimas yra ta oficialioji dalis, kuri sulaukia bene mažiausiai dalyvių, ypač kai nėra naujų valdybos rinkimų. Tai galima paaiškinti tuo, kad apie ŠLB veiklą ir valdybos darbą pastoviai skelbiama mūsų internetinėje svetainėje, laikraštyje „Šveicarijos lietuvių žinios“, o valdybos darbo ir finansinė ataskaitos ir ateinančių metų veiklos ir renginių planai išsiunčiami ŠLB aktyviems nariams prieš mėnesį paštu, prašant raštu komentuoti, kelti klausimus, teikti siūlymus, kritikuoti ar girti. Todėl susirinkimų laikas kas metai trumpėjo. Dar visai neseniai jiems skirdavome virš valandos, dabar sutelpame į pusvalandį. Visgi norėtusi, kad daugiau ŠLB narių jaustų pareigą tame pusvalandyje dalyvauti, nes tuo Jūs parodote, kad palaikote bendruomenės veiklos

kryptį ir pripažįstate valdybos narių ištisus metus aukotą laiką renginių ir švenčių organizavimui, internetinės svetainės priežiūrai, laikraščio leidybai ir Jūsų atstovavimui Lietuvoje ir kituose Europiniuose ir tarptautiniuose renginiuose.

Šv. Mišios, kurios yra vienintelės lietuvių kalba per visus metus, jau dabar pritraukia vis daugiau Šveicarijos lietuvių. Ta proga mes ne tik malda padėkojame Dievui už Nepriklausomą Lietuvą ir susijungiamo su tautiečiais tikėjime. Gražia tradicija tapo atsisvekinimas su Anapilin iškeliavusiais bendruomenės

nariais. Šiemet atsisveikinome su kunigu JONU JURAIČIU ir RITA GARBAČIAUSKAS, ilgai, apie 60 metų, tarnavusiais lietuvių bendruomenei ir Lietuvai.

Šie metai buvo praturtinti pirmomis lietuviškomis krikštynomis, kurių metu lietuvaitės Rūtos Barboros vardai buvo įrašyti į Ciuricho Marios Lourdes katalikų bažnyčios registracijos knygą. Tai neabejotinai parodo, kad lietuvių bendruomenės Šveicarijoje veikla apima visą lietuvių gyvenimą nuo sutikimo iki atsisveikinimo, išlaikant tapatybę, kalbą, tikėjimą bei ryšį su Tėvyne.

Pagrindinė susitikimo priežastis yra Vasario 16-osios minėjimas. Per visus, daugiau nei 60 ŠLB gyvavimo metus nebuvo nė vienos išimties, kad lietuviai Šveicarijoje jos nebūtų susirinkę paminėti.

Iškilmingoji mūsų šventės dalis prasidėjo Tautiška giesme ir perskaitytu LR Prezidentės Dalios Grybauskaitės sveikinimu viso pasaulio lietuviams. Ta proga sulaukėme ir šventės svečių sveikinimų. Be vieno jų, ko gero, jos negalime įsivaizduoti: Šveicarijos parlamentinės organizacijos „Pro Baltikum“ sekretoriaus Hans Graf. Jis yra pastovus ir ilgametis mūsų Vasario 16-osios šventės dalyvis. Taip pat mūsų Bendruomenę pasveikino svečias iš Lietuvos, Užsienio reikalų ministerijos, Užsienio lietuvių departamento Ryšių su bendruomenėmis ir informavimo skyriaus vedėjas Algimantas Misevičius ir Liuksemburgo LB pirmininkas Žilvinas Bubnys.

Labai teigiamai mus nuteikė LR ambasados Berne laikinoji reikalų patikėtinė Virginija Umbrasienė, kuri šalia nuoširdžiausių sveikinimų Bendruomenei Vasario 16-osios proga, paruošė pranešimą tema „Emigrantai ir Vasario 16-oji“. Lietuvos spaudoje ar dalies plačiosios visuomenės sąmonėje tie du žodžiai nelabai sueidavo į vieną, gera žadančią sąvoką. Ypač paskutiniaisiais metais išvykusieji iš Lietuvos nekart susilaukdavo negatyvių kreipinių, todėl su netikrumu laukėme pranešimo

tokiu pavadinimu. Virginijos Umbrasienės kalboje nestokojo paraginimų rimtai ir atsakingai atlikti pareigą savo Tėvynei, bet pagrindinė pranešimo mintis buvo, kad net 17 iš dvidešimties 1918 metų Vasario 16-osios Nepriklausomybės akto signatarų buvo trumpiau ar ilgiau gyvenę emigracijoje, ten subrandinę nepriklausomos Lietuvos valstybės siekiamybę ir viziją. Ne vienas lengviau atsidusome, kad nelikome pasmerkti už tai, kad gyvename ne Lietuvoje, arba už tai, kad nieko neduodame savo Tėvynei.

Po Vasario 16-osios minėjimo buvo pristatyta ŠLB dovana LR ambasada Berne - ilgametės mūsų Bendruomenės narės, žymios dailininkės Juzės Katiliūtės (1916-2009) paveikslas „Le crepuscule“ („Prieblanda“). Taip pat buvo pranešta, kad dailininkės palikimas Šveicarijos Lietuvių Bendruomenei, išskyrus paveikslą ambasada ir 3 kitus, kurie bus parduodami šventės metu aukcione, grįš į Juzės Katiliūtės gimtąją Marijampolę, tuo papildant pačios dailininkės padovanotų tapybos darbų kolekciją.

Po šitiek atliktų darbų atėjo šventimo metas. Vaišių stalą paruošė 15 šaunių šeiminkų, kurios už savo darbą sulaukė dovanų – po lietuviškų šokoladinių saldainių dėžutę. Stengtasi, kad būtų kuo daugiau tradicinių lietuviškų vaišių, kai kurie produktai buvo atvežti net iš Lietuvos. Po pietų įsidrąsinome svečių iš Lietuvos paklausti, ar mūsų patiekalų skonis primena lietuviškus ir labai apsidžiaugėme išgirdę, kad jis nė truputiuko nesiskiria, tik tiek, kad jis yra daugiau nei Lietuvoje papuoštas mūsų tautinėmis spalvomis. Svečiai iš Telšių atvežė juodos lietuviškos duonelės ir šakočių, be ko mūsų lietuviška šventė būtų sunkiai įsivaizduojama.

Iš Žemaitijos sulaukėme ne tik skanumynų, bet ir svečių - Telšių dramos teatro spektaklio „Piršlybos“ ir žemaičių folkloro kapelos „Rataa“. Šiemet Lietuvoje

švenčiami Julijos Žemaitės jubiliejiniai metai, todėl ta proga ir mes norėjome pasidžiaugti lietuviška klasika šveicariškoje scenoje. Valandos spektaklis pralėkė bematant, o pabaigai visi žiūrovai buvo pavaišinti „piršlybų“ vaišėmis – juoda duona, lašiniai ir lietuvišku sūriu. Žemaičių virusas Šveicarijos lietuvių tarpe buvo paskleistas, kaip savo straipsnyje bendruomenės internetinėje svetainėje taikliai įvardijo Ilona Katkienė, mūsų dar laukė dvi valandos šėlsmo kapelos „Rataa“ liaudies dainų ir šokių vakaronėje. Beveik 10 valandų trukusi Vasario 16-osios šventė Ciuriche paliko neišdildomų įspūdžių ir prisiminimų, kurių užteks visiems metams.

Šia proga norisi širdingai padėkoti visiems prisidėjusiems prie šventės organizavimo. Didžiausio dėkingumo nusipelno ŠLB valdybos narės: Ilona Katkienė už Knygų kiosko organizavimą ir šventės fotografavimą, Jurgita Vander Veken už mokesčių rinkliavą, Milda Matulaitytė Feldhausen už šventinio vaišių stalo priežiūrą, Inga Belevičiūtė Buchs už šventės dalyvių vardų kortelių paruošimą. Taip pat didžiulis AČIŪ Vilmai Kinčiūtei Kern, Linai Malinauskaitei ir Vitai Fasler už pagalbą paruošiant šventinį bufetą ir pagalbą virtuvėje bei Roko Tamoševičiaus komandai, paruošusiai salę daugiau nei 130 - čiai dalyvių ir vėl viską sutvarkiusiai. Dėkingi esame Ritai Žiedaitei už vargonų muziką šv. Mišių metu, Sonatai Zabulionienei už kūrybingai pravestą paveikslų aukcioną, Eglei Peter ir Vilijai Bischoff Handschin už kiosko priežiūrą, Jurgai Sakalauskaitei Meier už neužmirštamą turistinę-pažintinę popietę mūsų svečiams iš Telšių po Ciuricho miestą.

Taip pat nuoširdžiai dėkojame visiems šventės dalyviams už gerą nuotaiką, susitelkimą ir sveikinimus, už buvimą drauge Vasario 16-osios šventėje ir už Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės palaikymą.

Sausio 13-osios paminėjimas Berne

Ši sausį kartu su mano sužadėtinium nusprendėme aplankyti sesę Inga, gyvenančią Šveicarijoje, o tuo pačiu išbandyti Šveicarijos slidinėjimo kurortų trasas.

Inga prieš kelionę pranešė, kad, nepaisant mūsų atvykimo, dalyvaus sausio 13-osios dienos minėjime Lietuvos ambasadoje Berne, ir pasiūlė mums prisijungti. Turiu prisipažinti, kad sutikome be didelio entuziazmo. Ambasadą įsivaizdavome kaip fortą, saugomą ginkluotų vyrų, o ambasadorių - kaip piktą valdininką, kuris atmeta vizų prašymus. Koks buvo nustebimas, kai atvykus į renginį, slaptąžodį atitiko lietuviškas „Labas vakaras“, o sargybinio vaidmenį atliko maloni mergina, kuri net netikrino mūsų tapatybės.... Ambasados šeimininkė, Laikinoji reikalų patikėtinė Virginija Umbrasienė mus pasveikino atvykus į Šveicariją, čia pat kvietė vaišintis. Ji nė kiek nepanėšėjo į griežtą biurokratą....

Minint sausio 13-osios dienos įvykius, žiūrėjome kino kroniką, pasakojome savo išgyvenimus tomis dienomis. Aš irgi turėjau galimybę prisiminti, kas vyko anuomet Zarasuose. Papasakojau, kad zarasiečiai, dirbę pasienio tarnyboje, buvo kviečiami savanoriškai ginti parlamentą. Dalis pareigūnų sutiko, dalis, ypač vyresnių, vedusių vyrų - ne. Drąsuliai buvo įspėti, kad rizikuoja savo gyvybe ir sveikata, tačiau nepabūgo. Išvyko į Vilnių ir gynė parlamentą tą grėsmingą savaitę, kai žuvo žmonės, žygiavo priešiskiai nusiteikę kariškiai. Laimei, realios žalos sveikatai mūsų kariūnai nepatyrė. Grįžę į Zarasus, savanoriai buvo pakviesti į karinį komisariatą, kur jiems už drąsą ir pasiaukojimą buvo pasiūlyta įsigyti užsieninės gamybos sportinių batelių. Štai koks buvo keistas ir skurdus laikmetis. Vietinė valdžia siekė paskatinti nusipelnčius gynėjus tuo, kuo turėjo, kuo galėjo. Miestelėnams šis apdovanojimas taip pat

Paminėjimo dalyviai ambasadoje Berne. J. Caspersen nuotrauka.

neatrodė juokingas ar nevertingas, atvirkščiai - pavydėtinas. Kai Zarasų gatvėse pasirodė vaikinai su naujais vienodais importiniais „kedais“, mes žinojome, štai jie - mūsų didvyriai.

Esame laimingi, kad turėjome galimybę susipažinti su žmonėmis ir aplinka, kurioje gyvena mano sesuo. Nuotrauka, nufotografuota sausio 14 -ąją dieną, atgulė į albumą kaip pasididžiavimą keliantis prisiminimas ir tvirtas įrodymas, kad sesė nėra vieniša tolimoje šalyje.

Draugaukite, didžiukitės!
Su pagarba iš Lietuvos,
Ligita Belevičiūtė

MANTĖ
LENKAITYTĖ

Sausio 14 d. Lietuvos Respublikos ambasados Laikinoji reikalų patikėtinė Virginija Umbrasienė pakvietė Šveicarijos lietuvius ir Lietuvos draugus paminėti 20 -ąsias Sausio 13-osios metines. Renginys vyko LR ambasados Berne patalpose. Neilgoje vakaro įžangoje V. Umbrasienė pabrėžė, kad mes visi esame tos lemtingos Lietuvos valstybei 1991 m. sausio 13-osios liudytojai, saugantys gyvąją

atmintį, ir pasiūlė pasidalinti atsiminimais. Po kelių Janinos Survilaitės perskaitytų eilėraščių, nors ir nedrąsiai, vienas po kito prabilo vakaro dalyviai, tuo lemtingu metu dar beveik visi buvę gimtinėje: kas gyveno šalia televizijos bokšto Vilniuje ir savo akimis matė brutalų jo užgrobimą, kas išvakarėse dar dalyvavo vienos Utenos mokyklos išvykoje į koncertą Vilniuje, po kurio mokytojas, neklausydamas mokinių maldavimų pasilikti ginti Parlamento, visus juos, tėvų džiaugsmui saugiai parvežęs namo, o kas tą naktį kaip Lietuvos policininkas budėjo prie svarbiausių Biržų miestelio pastatų. Vienintelė senosios kartos atstovė dr. Jonė Pečiulionytė prisiminė, kaip praėjus vos kelioms dienoms po sausio 13-osios, ji kartu su kitais lietuvišiais Ciuriche žiūrėjo vieno amerikiečio atvežtus filmuotus dokumentinius kadrus. Žiūrėdami dokumentiką ir svarstydami, kokio gi stebuklo dėka Lietuvos žmonės išsaugojo laisvę, kartu suvokėme, kaip ši naktis lemtingai paveikė kiekvieno mūsų asmenybę ir ateitį – juk be jos nebūtume dabar susibūrę kaip laisvos tautos piliečiai teisėtoje savo valstybės atstovybėje svečioje šalyje.

Pagerbiant žuvusiųjų atminimą ir išreiškiant dėkingumą visiems, gynusiems Lietuvos laisvę, vakarui baigiantis buvo sugiedotas Lietuvos himnas.

Ciuricho lietuviškos knygos klubui - 10!

JŪRATĖ CASPERSEN

Lietuviškos knygos mėgėjų viešnage ir jubiliejui skirta švietėjiška - literatūrinė konferencija „Laiko ženklai kultūros istorijoje“.

2001 metų kovo 30 d. lietuvių susitikimų restorane „Fallender Brunnenhof“ susirinko apie dešimt lietuvių literatūrinei paskaitai „Literatūros padėtis dabartiniame Lietuvos gyvenime“. Paskaitą paruošė lietuvių rašytojas Jurgis Kunčinas, viešėjęs tuo metu Bazelyje su 3 mėn. kūrybine Vontobelio fondo stipendija Klausėmėspaskaitos, diskutavome, susidarėme ilgą rašytojo siūlomų knygų sąrašą. Į pabaigą darėsi aišku, kad perskaičius tas knygas būtų įdomu jas kartu aptarti, pasidalinti nuomonėmis ir taip koja kojon keliauti su šiuolaikine lietuvių literatūra ir jos kūrėjais. Čia ir gimė idėja įkurti Lietuviškos knygos klubą, o ir krikštatėvis buvo šalia...

Organizavome knygų atsivežimą iš Lietuvos, skaitėme, diskutavome, lankėme Knygų mugę Frankfurte. Po kiek laiko gimė idėja pristatyti lietuvių rašytojus Šveicarijoje, kviestis juos į mūsų vakarones. Su džiaugsmu aptardavome ir mūsų Bendruomenės narių parašytas knygas, kol į galvą atėjo mintis ir patiems parašyti knygą...

2011 metų kovo mėnesį Ciuricho Lietuviškos Knygos klubui suka-ko 10 metų. Per tą dešimtmetį mūsų klube buvo suorganizuota virš 30 literatūrinių vakaronių, lankėsi ir savo kūrybą pristatė ne viena dešimtis lietuvių rašytojų. Šiandieninio klubo gretose - net keletas steigiamojo vakaro narių – Gražina Staniūtė, Diana Brunner, Janina Survilaitė, Vilija Bischoff, Jūratė Caspersen.

Į jubiliejinį klubo renginį pasikvietėme visą būrį Lietuvos švietėjų ir knygos mylėtojų, kurie ruošėsi į kelionę Šveicarijoje

„Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“. Gimė idėja kartu su XXVII Knygos mėgėjų draugija ir Lietuvos universitetų moterų asociacija (LUMA) suruošti švietėjišką - literatūrinę mini-konferenciją Ciuriche.

Konferencijoje dalyvavo 56 knygos mylėtojai iš Lietuvos ir Šveicarijos. Šešias valandas trukusioje konferencijoje buvo pristatytos ją organizavusios draugijos, jų veikla ir reikšmingiausi paskutinių metų renginiai.

Ciuricho Lietuviškos knygos klubo 10 metų veiklą apžvelgė klubo iniciatorė ir vadovė Jūratė Caspersen. XXVII knygos mėgėjų draugijos, kuri, beje, jau gyvuoja 80 metų, paskutinių metų reikšmingiausius renginius apžvelgė Draugijos pirmininkė ir LUMA prezidentė Dalia Poškienė. Lietuvos Universitetų moterų draugijos veiklos principus, sferas ir Kauno skyriaus veiklą pristatė LUMA Kauno skyriaus pirmininkė Liudvika Naginevičienė.

Stebėtiną, kiek kultūrinės, švietėjiškos ir vienminčius buriančios veikos vyksta ne itin gausiose, bet gerai organizuotose draugijose. Konferencijos metu taip pat buvo pristatyti Kauno miesto savivaldybės kultūriniai renginiai (Vida Jasaitytė) bei Kauno miesto muziejaus veikla (Irena Petraitienė). Visą eilę nesenai išėjusių knygų („Lietaus žemė“, „Metraštis T. IV“ ir kt.), pristatė rašytojas žurnalistas Laimonas Inis.

Labai įdomus buvo kolekcininko Henriko Kebeikio pranešimas ir eksponatų paroda apie Lietuvos Nepriklausomybės ištakas ir paruošiamuosius darbus, atliktus Šveicarijoje – čia sukurta pašto ženklą su Vyčiu, žemėlapi, kuriame pažymėtos šalys, tame tarpe ir Šveicarija, kuriose gyveno lietuviai ir kt.

Albinas Vaičiūnas, Vilniaus Zana-

vykų bendrijos ir Prano Vaičiūno draugijos pirmininkas, padovanojo mums Romano Bytauto (1886-1915) knygėlę „Etinės Pažiūros“, kartu paraginęs surasti jaunojo lietuvių filosofo ir mąstytojo kapą Šveicarijos kalnų kurorte Leze (Leysin).

Viena konferencijos sesija buvo skirta Sofijai Čiurlionienei-Kymantaitei, didžiai Lietuvos visuomenininkei, rašytojai ir Lietuvos atstovei Tautų Sąjungoje Ženevoje. Antaniną Poškienę paskaitė apie Sofijos Čiurlionienės bičiulystę su Vidūnu iš jos dukters Danutės Čiurlionytės-Zubovienės atsiminimų knygos „Saulė patekėjo“, o moksleivis Viktoras Kirilovas paskaitė keletą M. K. Čiurlionio „laiškų Sofijai“.

Konferencijos svečių grupėje nemaža dalis buvo rašančių, kuriančių, tiriančių ir publikuojančių leidinius, visi jie padovanojo savo kūrybos ir darbų mūsų Bendruomenės ir klubo mobilieji bibliotekai. Dovanų gavome taip pat vertingą tautodailininkės Dalios Kerpauskienės tekstilinį gobeleną bei architekto V. Sakalausko projekto „Tautos kančių memorialo Petrašiūnų kapinėse Kaune“ portretinę fragmento nuotrauką. Bet labiausiai mus sujaudino juodos duonelės, atvežtos iš įvairiausių Lietuvos regionų, gausa.

Svečiai iš Lietuvos buvo suplanavę savo viešnagės Šveicarijoje metu apsilankyti vietose, kuriose gyveno ir kūrė Lietuvos rašytojai: Ciuriche, Liucernoje, Megene. Kelionės maršrutas vedė prie gražiausių krioklių Lauterbruneno slėnyje ir į Jungfrau kalną. Paskutinę viešnagės dieną be Montrio (Montreux), buvo aplankyti Fribūras ir Bazelis.

Smagūs lietuvių susitikimai

Ieva
TIKUIŠYTĖ

Rasa
ZABARAUSKAITĖ

Jei kurį penktadienio vakarą Ženevoje ar Lozanoje netikėtai užsuksite į vieną populiariausių alaus restoranų *Les Brasseurs*, nenustebkite išvydę prie staliuko linksmi besišnekučiuojančių lietuvių būrelį. Patogi vieta - tiek Ženevoje, tiek Lozanoje - alaus restoranai *Les Brasseurs* yra įsikūrę netoli traukinių stoties. Smagi ir jauki aplinka bei noras pabendrauti gimtąja kalba, apsiukeisti naujienomis ar pasidalinti įspūdžiais apie praeitą bendruomenės šventes kaskart pritraukia bent po dešimt Šveicarijoje gyvenančių lietuvių.

Neretai po pasisėdėjimo restorane veiksmas persikelia į šokių salę ar į kitą šaunią vietą, kur galima linksmi pratęsti vakarą. Lietuvių susitikimai yra puiki galimybė pabendrauti, susipažinti su naujais žmonėmis, susirasti naujų draugų ar tiesiog smagiai praleisti penktadienio vakarą. Maloniai kviečiame prisijungti ir Jus! Kuo mūsų daugiau, tuo smagiau! Paskutinį kartą per susitikimą Lozanoje prie mūsų prisijungė ponas Kęstutis su žmona Daiva. Jų istorija įdomi ir šiek tiek bauginanti. Ponas Kęstutis dirba inžinieriumi vienoje tarptautinėje kompanijoje. Jis jau kurį laiką yra paskirtas dirbti Egipte. Ten jis persikraustė su šeima - žmona ir dviem gimnazistais sūnumis. Vasario mėnesį prasidėjus pilietiniams neramumams, pono Kęstučio šeima kompanija evakavo į Šveicariją neribotam laikui. Ponia Daiva iškart pasidomėjo Šveicarijoje gyvenančių lietuvių bendruomene, susirado mūsų interneto svetainės adresą ir užregistravo save ir vyrą ateinančiam susiėjimui. Ši istorija turi laimingą pabaigą, nes ponas Kęstutis su visa šeima laimingai grįžo į savo skubiai paliktus namus Egipte. Susitikę keletą kartų Ženevoje arba Lozanoje, žmonės vėliau randa bendrų

interesų, mezgasi naujos draugystės. Užgavėnių antradienį (kovo 8 d.), vieni Ženevoje drauge ėjo į Karužę vykusį iš Paryžiaus atvažiavusios ir prancūziškai dainuojančios lietuvių koncertą, kiti rinkosi Lozanoje valgyti mielinį blynų. Žinau, kad abu vakarai buvo pilni šypsenų ir geros nuotaikos. Hilda, grįždama iš Lietuvos, parsivežė močiutės jai duoto duonos raugo. Ji dabar pas save namie Lozanoje kartas nuo karto kepa juodą duoną, kuri savo kvapu ir skoniu tikrai neatsilieka nuo Lietuvoje perkamos duonos. Užauginusi duonos raugą, Hilda jo dalį pasidalino su kita lietuve, kuri dabar Ženevoje juoda namine duona džiugina savo draugą šveicarą. Tikrai ir toliau puoselėsime šias

draugystes, kursime bendrus laisvalaikio planus. Dabar laukiame, kol atšils orai, tada galėsime kartu leisti laisvalaikį gamtoje.

Prancūziškos Šveicarijos dalies lietuvių susitikimai vyksta kiekvieno mėnesio pirmą penktadienį Ženevoje ir Lozanoje pakaitomis (poriniais mėnesiais Lozanoje ir neporiniais - Ženevoje). Kviečiame visus norinčius prisijungti. Daugiau informacijos visada gausite internetiniame puslapyje www.lietuviai.ch arba prisijungus prie mūsų informacinio portalo http://groups.yahoo.com/group/lietuviai_ch/.

Iki pasimatymo *Les Brasseurs*!

Lauros Sintijos Černiauskaitės kūrybos aptarimas Mumpfe

SONATA
ZABULIONIENĖ

Bazelio knygos klubo narės vasario mėnesio susitikimui važiavo į Mumpfą, į svetingus Eglės Peter namus. Per kalnelį, per gaiviai kvepiantį mišką ėjome panašiai, kaip ėjo knygos herojus Benutis Trijonis, stumtelėtas motinos, atsiritęs pas kaimo vienišų Simoną į Vėdrynus, - pasak mamos, jo tikrą tėvą. Taip ir prasideda antrasis L. S. Černiauskaitės romanas „Benedikto slenksčiai“, kurį rinkomės aptarti. Motinos išdavystė ir pažintis su žmogumi, kuris nuo šiol bus berniuko gyvenimo ašimi, pažymi pirmąjį Benuko gyvenimo slekštį. Tokių slenksčių bus dar daugiau: vaikystė Vėdrynuose, pirmieji paauglio erotiniai tyrinėjimai, meilė, draugo, o vėliau tėvo netektis. Visi jie palaipsniui atveria vaiko virsmo į jaunuolį, asmenybės brendimo procesą. Nuomonių amplitudė apie knygą buvo stebėtinai didelė: nuo „vienos geriausių skaitytų“, neutralių ir iki „visai nepatiko, neįtikino“.

Klubietės nesutarė ne tik dėl bendro įspūdžio. Nuomonės išsiskyrė ir apie atskirus knygos segmentus: herojų paveikslų įtikinamumą, jų veiksmų logiškumą. Ar tėvo paveikslas ne per daug idiliškas, ar užaugusio Beno susitikimas su savo prasigėrusia motina ne per daug kvepia kliše, kaip priimti knygos pabaigoje pateikiamą sapną: kaip gracingą metaforą ar kaip ištemptą, neįtikinantį literatūrinį akibrokštą? Klubietės vertino ir kalbėjo iš savo asmeninės patirties pozicijų, todėl vienoms tos scenos kliuvo, kitoms atrodė tikroviškos ir logiškos.

Dėmesio sulaukė dar vienas aspektas - pasakojimo tęstinumas, vientisumas. Anotacijoje giriamas knygos psychologizmas, turtinga kalba pasakojimui ištis suteikė daug žavesio, bet kitur pakišo koją jo tėkmei. Geriausiai apibendrino Jūratė, palyginusi knygą su paveikslu, kur iš arti žiūrėdamas stebiesi detalių subtilumu, tačiau bendras kūrinio vaizdas nuvilia.

Dviem klausimais visgi visos sutarė vienbalsiai: kad nuomonių skirtumai garantuoja įdomią diskusiją ir kad Eglės paruošti užkandžiai - be galo gardūs.

Šviesiu žvilgsniu į praeitį - su Aldona Ruseckaite

VIRGINIA SIDERKEVIČIŪTĖ

Pirmoji šių metų Ciuricho knygų klubo aptariama knyga buvo Šveicarijos lietuvių bendruomenės bičiulės Aldonos Rusekaitės romanas „Marios vandens“.

Atsitiktinumas lėmė, kad ką tik iš spaustuvės atvežtą Aldonos knygą paėmiau kaip tik tada, kai savo naująjį leidinį ką tik į rankas buvo gavusi ir rašytoja. Saulėta 2010 m. rugsėjo 24 d. buvo paskutinė trumpos viešnagės Kaune diena, - man dar labai norėjosi pamatyti keletą bičiulių. Aldona, kaip visada žvali ir gerai nusiteikusi, pakvietė užėiti į Maironio lietuvių literatūros muziejų. Jau besėdėdama jos kabinete sužinojau, kad po keleto minučių autorei iš spaustuvės bus atvežtas jos romanas. Turbūt nesuklysiu pasakiusi, kad paimti pirmą kartą savo knygą į rankas kiekvienam autoriui yra ypatingas momentas, net jei ši ir nėra pirmoji - A. Ruseckaitei tai buvo jau dešimtoji knyga (ketvirtoji prozos, visos kitos - poezijos). Dar, regis, ką tik buvo rašyta, taisyta, kalbėtasi su redaktorais, nekantriai laukta - kada pagaliau. Ir štai ji jau tavo rankose! Man atrodo, kad tokią akimirką autoriui nėra taip svarbu, kaip ta knyga bus priimta skaitytojų - kritikuos ar girs, visa tai tokiu momentu turbūt dar neegzistuoja. Svarbiau ko gero yra tai, kad kas norėta išsakyti, daugelį metų brandinta, dar ne žodžių, o jausmų pavidalu nešiota sielos kertelėje, materializavosi. Po šio momento knyga išeis pasitikti savo likimo - iš knygynų ir bibliotekų pasieks skaitytojus ir kritikus. Kad ir koks likimas belauktų, jo jau neįmanoma išvengti.

Apie likimą, tik jau ne knygos, o žmogaus, pasakoja ir pats romanas „Marios vandens“: vienos kartos absolventai susirenka po kelių dešimtmečių į klasės susitikimą ir su savo auklėtoju Seneka kalbasi apie gyvenimą. Romane sutinkamas ir tikrasis Seneka - jo sentencijos tarytumei leitmotyvas per visą

romaną lydi klasiokų pasakojimus. Nors gyvenimas pokario ir sovietinės okupacijos metais buvo sunkus, bet rašytoja nepriima jos bendraamžiams primesto pavadinimo - prarastoji karta. Tai buvo laikas, kai: „Mes buvome jauni ir siautėme, kaip ir dabar jaunimas, mes mylėjome, kentėjome, blaškėmės, ieškojome savojo kelio ir prasmės (...)“. Autorė žvelgia į praeitį gal kiek nostalgiskai, bet romane nėra juodų potėpių, kokių gausu kitų šiuolaikinių autorių kūrinuose, kuriuose kalbama apie sovietmečio laikus. Priešingai, romanas skaitomas lengvai, jame nėra skundų dėl per sunkios dalios ir negailestingo likimo. Tiesa, yra noras prisimatuoti kitų gyvenimus ir po to vėl grįžti į save. To kartas nuo karto trokšta pagrindinė romano veikėja Ieva - jai romane skirti net devyni skyriai. Ji, klausydama savo klasiokų pasakojimų apie likimą, svarsto, „kurį norėčiau pasiimti lyg kokį lengvą lagaminą ir neštis per laiko laukus ir kalnus“. Jai norisi netgi ne vieno, o kelių likimų „daug išbandyti, pajusti, ką reiškia mergiškas grožis, vaikinių žvilgsniai, seilės varvinimas, kūniška meilė miško tankmėj, lėkimas naktį motociklu (...)“. Ir ... paskui lyg niekur nieko grįžti į save. Tik kažin, jei tai būtų įmanoma, ar visi pasikeitimai būtų buvę sėkmingi? Besimokydama mokykloje Ieva pavydėjo klasiokai Dorotei grožio, gabumų. Praėjus keletui metų po mokyklos baigimo, Dorotė iš gražuolės pavirto į ištinsią nuo alkoholio bekasę-bedantę moterį. O gal geresnis pasikeitimo variantas būtų Aisedora Dunkan, šventoji Klara iš Asyžiaus ar Gabrielė Koko Šanel? Kažin... Romano pabaigoje Ieva supranta, kad tik savas gyvenimas yra „tikras pinigais“: „(...) supratau, jog klydau ir klaidžiojau, o dabar noriu nugyventi savo gyvenimą, sugerti, sutraukti į save likimą, sudžiūti lyg pernykštis obuolys, viską turėti savyje, kas mano, kas tikra (...)“. Marios likimų skirta žmonijai, bet tik vienas vienintelis Ievai, Adomui, Alei, Elenai, Helei, Norai, Leo, Levui,

Leonui, Levandarui ir... kiekvienam iš mūsų.

Vienas iš šiuolaikinio romano bruožų yra tikslaus tikrovės perteikimo principo atmetimas, o kūrėjo instancijos pabrėžimas yra priemonė, išryškinanti literatūrinio kūrinio neatitikimą realiam gyvenimui. Romane „Marios vandens“ tokį kūrėjo vaidmenį perima auklėtojas Seneka. Jau pirmuose romano puslapiuose jis ragina savo auklėtinius improvizuoti, perrašinėti gyvenimus: „Jums nebūtina ir visai nereikia pasakoti visišką tiesą (...)“. Noriu išgirsti istorijas, kurios buvo - nebuvo, galėjo įvykti, tik kažkas sutrukdė, kurios išsipildė - neišsipildė, bet jų ilgitės, pavydite, įsivaizduojate, kurios jums patiems netikėtos, pribloškiančios, paguodžiančios. Galimi gyvenimo PERRAŠINĖJIMAI“. Romano pabaigoje auklėtojas Seneka, dar kartą pabrėždamas, kad papasakotos istorijos galėjo būti ir išgalvotos - nors jas skaitant tikrumu nesuabejoji - kviečia visus kartu prie jūros. Tai būtų lyg ir neįmanoma, jei tikėtume romane pavaizduotais likimais - juk Levanardas ir Levas jau mirę. Bet kūrėjas Seneka turi „PASIŪLYMĄ“: „Aš jus kviečiu į dutūkstantųjų metų sutikimą, į jūsų šimtmečio pusiaują (...)“. Visus kartu. Visi esate gyvi.“ Abu žodžiai „perrašinėjimai“ ir „pasiūlymas“, kaip ir nedaugelis kitų žodžių romane, parašyti didžiosiomis raidėmis. Tai savotiška autorės nuoroda skaitytojui, kurį tikrovės-prasimanymo žaismas galėjo šiek tiek sutrikdyti.

Dabartis, kiekvienos, net ir smulkiausios detalės pilnuma, dar neišsklaidytos informacijos svoriu stumia nykstančią, vis liesėjančią mūsų atmintyje praeitį. Ruseckaitei rūpėjo atsigręžti į ją, dar kartą lyg pro padidinamąjį stiklą žvilgtelėti į laiką, kuriame jos karta augo, atidžiau įsižiūrėti į sudėtingą pokario laikotarpį. Romanas „Marios vandens“, pačios autorės žodžiais tariant, yra pagarbos atidavimams tėvams, tai kartai, ant kurios pamatų išaugome ir mes visi.

Kviečiame dalyvauti

Mieli vaikučiai ir tėveliai,

Lituanistinis sekmadieninis darželis-mokyklėlė RATAS Jus sveikina su artėjančiomis Šv. Velykomis ir kviečia į lietuvišką Margučių šventę, kuri įvyks sekmadienį,

2011 m. Gegužės 8 d. 11:00 val. LR atstovybėje prie JTO, Chemin Louis Dunant 15, CH-1202 Genève.

Marginsim, daužysim, ridensim margučius, kalbėsime apie Velykas ir jų simbolius, šoksime, dainuosime ir vaišinsimės.

Nepamirškite įsimesti ko nors skanaus vaišių stalui.

Šeimas, kurios nėra nuolatinėmis darželio RATAS pamokėlių dalyvės, prašome registruotis šventei elektroniniu paštu

ekackute@gmail.com iki balandžio 10 d.

(Mokestis: CHF 15 už vaiką)

Mielieji vaikučiai ir tėveliai,

Lituanistinis Ciuricho darželis „Pagrandukas“ Jus sveikina su artėjančiomis Šv. Velykomis ir kviečia į lietuvišką Margučių šventę, kuri įvyks sekmadienį, **2011 m. balandžio 17 d. 10:00 val.**

darželio „Bambola“ patalpose, Baumackerstrasse 53, 8050 Ciurichas-Oerlikonas.

Marginsime, daužysime, ridensime margučius, šoksime, dainuosime ir vaišinsimės.

Nepamirškite atsinešti keletą nevirtų kiaušinių bei vaišių bendram velykiniam stalui!

Nuoširdžiai kviečiame ir šeimas, kurios dar nedalyvauja darželio „Pagrandukas“ pamokėlėse. Prisijunkite prie mūsų! (Mokestis: CHF 15 už vaiką) Registruotis: dalia.kosma@gmail.com

Veronika Povilionienė dainuojanti Lietuvai ir pasauliui

2011 m. birželio 19d. 11 val. Lituanistiniame sekmadieniniame darželyje –mokyklėlėje RATAS (Ch. Louis-Dunant 15, 1202 Ženeva)

Veronikos Povilionienės dainų ir žaidimų koncertas vaikams ir ne vaikams

Bilieto kaina CHF 15.

Po spektaklio vaišinsimės suneštiniais pietumis

Apie dalyvavimą iki gegužės 1 d. pranešti el. paštu ekackute@gmail.com arba telefonu 0794290613

Čiurlionio kūrybos polifonija Berne ir Ženevoje

SIEGFRIED
OSTERMANN

2011 m. kovo 8 d. LR ambasada Berne pakvietė į Yehudi Menuhin forumą, į ypatingą muzikinį vakarą: buvo minimos Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 21-osios ir M. K. Čiurlionio 100-osios mirties metinės. Šia proga Rokas ir Sonata Zubovai grojo kūrinius iš gausaus savo prosenelio muzikinio palikimo.

Kūrinys fortepijonui keturiomis rankomis *Miške* buvo atliktas muzikų Roko ir Sonatos Zubovų. Tik suskambus pirmiesiems garsams, klausytojams prieš akis iškilo Lietuvos gamtovaizdžiai, kurie ir buvo Čiurlioniui įkvėpimo šaltinis. Grodamas savo prosenelio kūrinius, R. Zubovas meistriškai perteikė muzikoje užkoduotas emocijas. Tarp muzikinių kūrinių Sonata Zubovienė ir Christian Feldhausen skaitė ištraukas iš garsaus lietuvių menininko dienoraščių ir laiškų. Literatūriniai tekstai tik patvirtino, iš kokių šaltinių jaunas menininkas sėmėsi kūrybinių jėgų: „O virš tų krantų, virš to mylimo Nemuno dangus toks skaistus, švelnus, toks lietuviškas - žiūri žiūri ir negali atsižiūrėti. Tuomet širdis smarkiau pradeda plakti, o siela nudžiugus himną pradeda giedoti Tam, kuris tėvynę tau davė Lietuvą“. Skambant muzikai buvo rodomos Čiurlionio paveikslų reprodukcijos, kurios kvietė pasigrožėti originalais: regis „žiūrėtum ir žiūrėtum ir negalėtum atsižiūrėti“ - taip subtiliai jos perteikė ieškančios sielos esmę. Nuskambėjus paskutiniams nepakartojamos muzikos garsams, lietuvačiai ir svečiai buvo pakviesti į forumo pusrūsį, kur visų jau laukė gausiai vaišėmis padengti stalai. Bet kokią susitikimą paversti švente - ypatinga lietuvių savybė. Vakaras Berne sukūrė harmoniją tarp Čiurlionio muzikos, paveikslų ir literatūrinių tekstų. Tai buvo

puiki šventė ne tik dalyvavusiems lietuviams, bet ir man, nors ir nelietuviui.

Iš vokiečių kalbos vertė Virginija Siderkevičiūtė

EGLĖ
KAČKUTĖ

Kadangi Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos kasmet laukiame beveik kaip savo gimtadienio, šiemet apsidžiaugiau gavusi net du pakvietimus į jos minėjimą. Vieną - Berne, kitą - Ženevoje, Jungtinėse Tautose. Į pirmąjį, deja, negalėjau nuvažiuoti, o į antrąjį nuėjau. Tai buvo Roko ir Sonatos Zubovų koncertas, skirtas 100-ioms Mikalojaus Konstantino Čiurlionio mirties metinėms. Jį surengė nepaprastasis ir įgaliotasis Lietuvos Respublikos Ambasadorius prie Jungtinių Tautų biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje, Jonas Rudalevičius ir Lietuvos Respublikos garbės konsulas Šveicarijoje, Ženevos ir Vo (Vaud) kantonuose, Michelis Sogny. Jie abu pasakė gražias kalbas, kuriose trumpai papasakojo Lietuvos kelią į nepriklausomybę ir pristatė didžiausią visų laikų Lietuvos talentą M. K. Čiurlionį bei jo proanūkį, pianistą Roką Zubovą. Michelis Sogny su nuostaba ir pasigėrėjimu prisipažino nežinąs kitos tokios asmenybės meno istorijoje, kuri būtų lygiai apdovanota kompozitoriaus ir dailininko talentu kaip Čiurlionis. Šis, kukliai koncertu vadinamas renginys, iš tiesų buvo didingas kultūros įvykis, aprėpiantis ir savotiškai pristatantis visą Čiurlionio kūrybinį palikimą: muziką, dailę ir literatūrinį palikimą. Programa suskirstyta į penkis dalis: miškas, pasaka, pasaulio sutvėrimas, psalmė ir jūra. Tai svarbiausios Čiurlionio kūrybos temos, įkvėpimo ir meninės bei filosofinės minties

Chr. Feldhausen, S. Zubovienė ir R. Zubovas po koncerto. I. Katkienės nuotr.

šaltiniai. Skambant kiekvienam fortepijoniniam kūriniui, ekrane keitėsi su juo susijusių Čiurlionio paveikslų reprodukcijos, o tarp muzikinių kūrinių girdėjome švelniai, mašliai Sonatos Zubovienės skaitomas literatūrinės Čiurlionio miniatiūras arba jų ištraukas.

Kadangi apie daugialypį, savitą, tačiau jo gyvenamam laikui neįtikėtinai progresyvią Čiurlionio meną žinome tik mes, lietuviai, ir itin išprusę XX amžiaus pradžios meno ir muzikos tyrinėtojai, šio renginio koncepcija yra įstabi. Ji ne tik leidžia žavėtis Čiurlionio kūryba - klausytis muzikos, žiūrėti paveikslus, išiklausyti į gražų, poetinį ir filosofiskai mistinį Čiurlionio vaizdinių pasaulį, bet ir gaivališkai įstumia į kvapą gniaužiančią jo talento platybę. Nieko apie Čiurlionį nežinantis klausytojas ir žiūrovas būtinai prisimins nenumaldomą to kūrybinio pasaulio intensyvumą, kelių kūrybinių plotmių - muzikinės, plastinės ir žodinės - vienybę ir polifoniškumą.

Rokas Zubovas savo pasirodymą pradėjo asmenine gaida: susigraudinęs prisipažino, jog šis reginys Jungtinėse Tautose jam turintis ypatingą reišmę. Čiurlionio našlė, R. Zubovo prosenelė, rašytoja ir svarbi visuomenės veikėja Sofija Čiurlionienė-Kymantaitė XX amžiaus ketvirtajame dešimtmetyje Jungtinėse Tautose atstovavo Lietuvai. Šių metų kovo 13 d. Sofijai Čiurlionienei-Kymantaitei būtų sukakę 125 metai. Gaila, kad šis faktas nuskambėjo kaip reikšmingas tik pačiam Rokui Zubovui. Lieka tikėtis, kad ateityje jis bus pergalvotas, prie to prisidedant ir Šveicarijos lietuvių bendruomenei.

J. Katiliūtės paveikslai keliaus tėviškėn

JÜRATĖ CASPERSEN

Juzė Katiliūtė (1916-2009) – žymi Vakarų Europos dailininkė, daugiau nei 60 metų gyvenusi ir kūrusi Ženevoje. Artėjant antrajai sovietinei okupacijai Lietuvoje, ji su kitais karo pabėgėliais pasitraukė į Vakarų, bet visą savo gyvenimą ir kūrybą skyrė ir atidavė Lietuvai.

Juzė Katiliūtė gimė 1916 metais Iglaukoje, Marijampolės apskrityje. Jos brolis, vėliau žymus lietuvių rašytojas Viktoras Katilius, tylią ir gabią mergaitę paskatino vykti mokytis į Kauno meno mokyklą. Po to 1941-43 metais, sekė studijos Vilniaus Dailės akademijoje, profesoriaus J. Vienožinskio klasėje. Prieš emigraciją Juzė Katiliūtė Lietuvoje su savo kūryba pasirodyti nespėjo.

Gelbėdamiesi nuo sovietinio susidorojimo, ką tik vedę du menininkai turėjo pasitraukti iš Lietuvos jau vien dėl to, kad Juzės Katiliūtės vyras, skulptorius Gabrielius Stanulis, buvo 5 metus studijavęs Italijoje, vienuolių vadovaujamoje mokykloje. Jų klajonė buvo labai sunki: per karo pabėgėlių stovyklas Lenkijoje, Austrijoje ir Vokietijoje jie 1945 metais pasiekė Šveicariją.

Šveicarija nebuvo svetinga užplūdusiems pabėgėliams, ir visais galimais būdais ragino juos toliau emigruoti į kitas, didesnes šalis. Norint išvengti „išmetimo“, reikėjo greit griebtis kažko pastovesnio. Juzė Katiliūtė nuo pat pradžių kibo į tapybos mokslus ir 1948 metais baigė Ženevos dailės mokyklą.

Per visą sovietinį laikotarpį Juzė Katiliūtė ir jos vyras buvo vieninteliai lietuvių menininkai Šveicarijoje. Gabrielius Stanulis ilgą laiką profesoriavo Ženevos menų mokykloje, jo skulptūromis puošėsi Ženeva, o Juzė Katiliūtė kaip menininkė daugiausia reiškėsi per Šveicarijos moterų dailininkių sąjungą, į kurią įstoti leidimą gavo tik 1959 metais. Nors ji daug tapė,

Juratė Caspersen perduoda Bendruomenės dovaną LR ambasada Berne. Ilonos Katkienės nuotrauka.

Juzės Katiliūtės personalinių parodų buvo suorganizuota nedaug – 1966 ir 1967 m. – JAV, 1982 m. – Ženevoje. Nuo 1982 metų dailininkė buvo nuolat kviečiama dalyvauti „Centre des Arts Visuels“ ir kitų galerijų rengiamose grupinėse parodose. Juzė Katiliūtė ir Gabrielius Stanulis aktyviai dalyvavo Lietuvių bendruomenės gyvenime Šveicarijoje, organizuodavo savo darbų parodas lietuvių renginiuose ir Europos lietuvių studijų savičių metu.

Juzė Katiliūtė dabar dažniausiai apibūdinama kaip „magiškų peizažų kūrėja“, kurios paveiksluose dominuoja ryškios, ekspresyvos spalvos. Pirmieji jos paveikslai buvo kitokie – vyravo niūrios, tamsios, prislėgtos spalvos, kurios tikriausiai atspindėjo patiriamus jaunuos emigrantus sunkumus. Ji taip pat dažnai tapė kalnus, kuriuos matė pro savo darbo studijos langą Ženevoje. Laikui bėgant Juzės Katiliūtės meninėje raiškoje pradėjo kisti ir siužetas, ir spalvos. Pradėjo veržtis magiškas vaizduotės pasaulis, vizijos ir sapnai. Spalvos ryškėjo ir grynėjo.

Vertindama Juzės Katiliūtės kūrybą, Vakarų Europos spauda kalbėjo apie dailininkės kūrybinę jėgą, originalumą ir spalvingumą, apibūdindavo dailininkę kaip dangaus ir žemės, aušrų ir prieblandų, matomojo ir nematomojo, apčiuopiamo ir neapčiuopiamo pasaulio dailininkę. Pirmasis kūrybinis Juzės Katiliūtės

„prisistatymas“ Lietuvai įvyko 1988 metais, kai pirmą kartą Vilniuje buvo surengta lietuvių išeivijos dailininkų kūrybos paroda. Po šešerių metų Lietuvos Dailės muziejaus centriniuose rūmuose buvo atidaryta jos personalinė tapybos, piešinių ir grafikos paroda, dalyvaujant pačiai autorei. Lietuvos dailės kritikai iškart pripažino, kad magiškas dailininkės pasaulis yra atkeliavęs iš Šveicarijos, „bet Lietuva tuose paveiksluose tikrai yra. Yra lietuviškos pasakos, lietuviški motyvai, lietuviškos spalvos“.

Juzė Katiliūtė savo visą kūrybą pašventė Lietuvai. Šveicarijoje parodų metu visada prisistatydavo esanti LIETUVĖ ir tuo labai didžiavosi. Po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo J. Katiliūtės paveikslai draugų, giminių ir meno institucijų darbuotojų pagalba pamažu pradėjo keliauti į Lietuvą. Pati dailininkė apie 40 brandžiausių savo kūrybos darbų padovanojo Lietuvos Dailės muziejui. Kita tiek ji padovanojo savo gimtojo krašto, Marijampolės, Kultūros centrui, kuris kaupia iškiliausių menininkų, kilusių iš Suvalkijos, kūrinius.

Juzė Katiliūtė po ilgos ligos užgeso 2009 metų vėly lapkritį, sulaukusi 93 metų. Į paskutinę kelionę jos išlydėti susirinko artimieji, kolegos, Šveicarijos lietuviai. Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė atsisveikino su ilgamete bendruomenės nare vienintelių per metus lietuviškų

Šv. Mišių metu, kurias Ciuricho Marios Lourdes katalikų bažnyčioje aukojė Popiežiškosios lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos Romoje rektorius mons. Petras Šiurys.

Juzės Katiliūtės darbo studijoje likusius paveikslus, eskizus, tapymo įrankius, meno knygas testamentu vykdytoja, Juzės Katiliūtės sesuo Albina Katiliūtė Janus, gyvenanti JAV, padovanojo ŠLB, įgaliodama bendruomenės pirmininkę surasti jiems tinkamiausią šeimnininką.

Dėl Juzės Katiliūtės palikimo ateities pasikonsultavus su Lietuvos Dailės muziejaus direktoriumi Romualdu Budriu ir Marijampolės Kultūros centro vyriausia specialiste etnokultūrai ir parodų organizavimui Onute Birute Surdokiene, buvo nutarta, kad geriausia vieta jo saugojimui būtų Marijampolės Kultūros centras, tuo papildant pačios dailininkės padovanotą paveikslų kolekciją.

Kad neišnyktų didžios išeivijos dailininkės ir ilgametės Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės narės pėdsakai Šveicarijoje, kad galėtume prisiliesti prie jos darbų, prisiminti ir minėti jos buvimą mūsų tarpe, ŠLB valdyba pritarė tam, kad vienas Juzės Katiliūtės paveikslas būtų padovanotas Lietuvos Respublikos ambasada Berne, o 3 paveikslai parduoti aukcione, įvykusiame 2011 metų Vasario 16-osios šventės metu, papildant ŠLB Palikimų fondą CHF 1150.00.

ŠLB dovana LR ambasada Berne buvo perduota laikinajai reikalų patikėtinei Virginijai Umbrasienei. Paveikslas vadinasi „Le crepuscule“ („Prieblanda“), jis buvo nutapytas lemtingais Lietuvai 1991 metais.

Atsisveikinant su Juze Katiliūte. ŠLB archyvo nuotrauka.

Vertėjas M. Roduner jaučia simpatiją mažoms tautoms

VILJA BISCHOFF HANDSCHIN

Šių metų sausį penkiuose Šveicarijos miestuose vyko Juozo Lukšos „Partizanų“ vertimo į vokiečių kalbą skaitymai, prasidėję Berne ir pasibaigę Rheinfeldene.

Skaitymus organizavęs žinomas Baltijos šalių kultūros populiarintojas Šveicarijoje, BaltArt leidyklos, išleidusios šią knygą, steigėjas Daniel Sägesser, pristatė ją publikai, gausiai susirinkusiai Rheinfeldeno fotogalerijoje Apochroma, šiais žodžiais: „Legendinio partizano J. Lukšos knyga – tai ne tik autentiškas pokario kovų prieš sovietinę okupaciją dokumentas, bet ir paminklas stipriai mažos tautos dvasiai.“

M. Roduner skaitymo metu atsiradusias emocijas labai stiprino skaidrėse rodomos senos tų laikų nuotraukos iš partizanų gyvenimo: matėme jaunus, gražius jaunuolius, parimusius prie eglės ar berželių, ir, žinant liūdną jų likimą, spaudė širdį...

Pertraukos metu priejau prie vertėjo trumpam pokalbiui. Nenorėjau ilgai varginti, nes gimtajame Rheinfeldene buvo pilna kitų, norinčių su juo bendrauti. Rodunerių giminė ten nuo senų laikų labai gerbiama, šiuo metu ji yra žinoma kaip puikios, kokybiškos vyno gamintoja.

Pirmiausia Markus Roduner paklausiau, kokia kalba jam lengviausia būtų su manim bendrauti. Nors jis puikiai šneka lietuviškai, atsakė, kad vis dėlto gimtąja... Stebėjau, kaip gali žmogus šitiek daug kalbų išmokyti (jis moka septynias), tame tarpe – net labai egzotišką, pvz. gruzinų, karaimų. Lietuvių kalbos mokytis pradėjo Berne universitete, kai nusprendė, kad besimokant lyginamosios istorinės kalbotyros, pravartu lietuvių kalbą mokėti dėl išlikusių senų jos formų. Taip pat dėl to, kad jaučia didelį prielankumą mažoms tautoms, kovojančioms už savo laisvę.

Markus Roduner su šeima gyvena Šiauliuose. Paklaustas, ko labiausiai pasiilgsta Šveicarijoje, atsakė, kad kalnų, maisto ir artimų žmonių.

Vertėjas M. Roduner.

Markus Roduner gimė 1967 m. Rheinfeldene (Šveicarija). Studijavo slavų ir baltų kalbų filologijas, istorinę lyginamąją kalbotyrą, senąją rusų kalbą Berne universitete. 1991 m. lankė lituanistikos kursus, vėliau stažavosi Vilniaus universitete. 1990-1999 m. su protarpiais dirbo vokiečių kalbos mokytoju Lietuvoje ir Šveicarijoje. 1992 m. dirbo Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Spaudos ir informacijos skyriuje. 1998-2002 m. - Šveicarijos mokslo fondo aprobuotų projektų mokslinis asistentas. 2000-2001 m. „Swiss Baltic Net“ / Gerbert Rūf fondo projekto „Literatūriniai Šveicarijos ir Lietuvos ryšiai“ vadovas. Nuo 2005 m. - Lietuvių kalbos instituto gramatikos skyriaus jaunesnysis mokslo darbuotojas. Moka vokiečių, retoromanų, prancūzų, lotynų, graikų, lietuvių, gruzinų ir dar kelias kalbas. Nuo 2004 m. rengia festivalį „Europos literatūros dienos Šiauliuose“. 2008 m. jam paskirta Šiaulių miesto kultūros ir meno premija.

Markus Roduner į vokiečių kalbą išvertė B. Ruogos „Dievų mišką“, J. Ivanauskaitės romanus „Ragana ir lietus“ bei „Placebas“, J. Lukšos-Daumanto knygą „Partizanai“, „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, knygą „Nuo Bodeno iki Lemano ežero“. Įvairiose antologijose, žurnaluose publikavo daugelio lietuvių rašytojų kūrybos vertimus. Įstabu tai, kad, puikiai įvaldęs lietuvių kalbą, M. Roduner rūpinasi pristatyti ir šveicarų tarmiškąją literatūrą lietuviams: padedamas Vlado Braziūno į panevėziečių tarmę išvertė ir išleido žymaus šveicarų poeto, rašytojo ir publicisto, vokiečių kalba ir Berne tarme rašančio kunigo Kurt Marti kūrybą, taipogi retoromanų poezijos rinkinius. 2009 m. Lietuvių literatūros vertėjų sąjunga jam skyrė Šv. Jeronimo premiją.

Didžiųjų Čiurlionių metai Šveicarijoje

JURATĖ CASPERSEN

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio nereikia pristatyti Lietuvoje, o ir Europoje, o gal net ir pasaulyje. Visų laikų didžiausio ir žymiausio Lietuvos tapytojo ir kompozitoriaus 100-osios mirties metinės (1911.04.10) tarptautinės UNESCO organizacijos yra paskelbtos minėtina data. Lietuvoje ir kitose pasaulio šalyse jau vyko, vyksta ar vyks įvairios apimtys ir atlikėjų M.K. Čiurlionio muzikos koncertai, jo tapybos parodos, minėjimai, visus metus pasaulio LR ambasadas ir atstovybes lankys kilnojama jo paveikslų reprodukcijų paroda. Šveicarijoje, LR ambasados Berne ir Atstovybės prie Jungtinių Tautų Organizacijos Ženevoje dėka, jau įvyko trys M.K. Čiurlionio muzikos koncertai pavadinti „Čiurlionio pasaulis“, kuriuos atliko didžiojo Lietuvos talento proanūkis Rokas Zubovas ir jo žmona Sonata Zubovienė.

Didžiuoju M.K. Čiurlionio įkvėpimu ir kūrybos versme buvo jo išrinktoji ir mylimoji žmona **Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė**. Tai liudija V. Landsbergio paruošta knyga „*Laiškai Sofijai*“. Jų tik trejų su puse metų jungtis - tai dviejų talentų ir dvasios galiūnų jungtuvės, pagimdžiusios ir dovanojusios Lietuvai tiek daug šviesos ir laiko neišdildomo palikimo, kuris gimė iš tokio paprasto siekio, paties M.K. Čiurlionio žodžiais įvardyto, kaip: „Dirbsime, tikėdami geresne žmonijos ateitimi, tikėdami savimi, kad pridėsime nors po vieną plytelę prie rūmo, šimtais amžių statomo“.

M.K. Čiurlionio darbo dalis aiškiai ir nepaneigiamai prasišverbia savo materialumu, o štai Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės palikimą dar ir šiandien palengva atrandame ir juo žavimės. Ji - neabejotinai didi rašytoja, literatūros ir meno kritikė, dramaturgė, pedagogė, visuomenės ir moterų sąjūdžio veikėja. Netrukus bus išleistas Čiurlionienės-Kymantaitės V-asis

Raštų tomas. Jos duktė Danutė Čiurlionytė Zubovienė paruošė ir išleido dviejų dalių atsiminimų knygą „Patekėjo saulė“. Skaitant tarpukario Lietuvos visuomenės ir veikėjų gyvenimo apybraižas, daugelyje jų pirmose eilėse sutinkame Sofijos Čiurlionienės vardą. Nežiūrint to, jos ilgametė (1929-1938) diplomatinė veikla, atstovaujant Lietuvai tuo metu didžiausioje ir reikšmingiausioje tarptautinėje organizacijoje - Tautų Sąjungoje Ženevoje - plačiau nebuvo minima. Buvo tik žinoma, kad pats Lietuvos Prezidentas Antanas Smetona su užsienio ministru A. Voldemaru asmeniškai pakvietė Sofiją Čiurlionienę vykti į Ženevą atstovauti Lietuvai ir tuo parodyti pasauliui, kad Lietuva yra modernus kraštas ir čia moterys turi balsą šalies politiniame gyvenime. Sofija Čiurlionienė buvo pasirinkta dėl jos visapusiško išsilavinimo, nepriekaištingų manierų, erudicijos, bet to ji kalbėjo net penkiomis užsienio kalbomis. Iš tiesų A. Smetonos atstovo Lietuvai atrankos argumentas buvo nepaneigiamas, nes 1929 metais visoje Tautų Sąjungoje Sofija Čiurlionienė buvo vienintelė moteris turėjusi balso teisę. Ji buvo paskirta dirbti penktojoje, „Socialinių reikalų“ komisijoje, kurios vienas pagrindinių darbo tikslų tuo metu buvo panaikinti prostitucijos reglamentaciją visose šalyse narėse. S. Čiurlionienė rūpinosi, kad tai būtų įgyvendinta ir Lietuvoje. 1936 metais Čiurlionienė buvo paskirta šios komisijos pranešėja asamblėjai.

Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės diplomatinės veiklos Tautų Sąjungoje turinį ir apimtį pirmoji atskleidė ženevietė Eglė Kačkutė, paruošusi straipsnį „Progreso ir aukštesnės gyvenimo kokybės beiėskant“, publikuotą Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės apybraižų knygoje „Lietuvių rašytojų takais Šveicarijoje“, išėjusioje 2009 metais. Autorė rėmėsi dar niekur neskelbta, Jungtinių Tautų Sąjungos archyvuose surinkta

M. ir S. Čiurlioniai 1909 metais.

medžiaga. Tais pačiais metais, paminint Sofijos Čiurlionienės veiklos Tautų Sąjungoje 80-metį, Eglės Kačkutės, SLB ir Čiurlionių šeimos iniciatyva buvo suorganizuotas Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės atminimo renginys, kurio metu buvo iškilmingai pakabinti visų tarpukario atstovų Tautų Sąjungoje, tame tarpe ir Sofijos Čiurlionienės, portretai Lietuvos atstovybėje prie Jungtinių Tautų biuro ir kitų tarptautinių organizacijų Ženevoje.

Šie, 2011 metai yra Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės jubiliejiniai metai: kovo 13 d. minėjome jos gimimo 125-ąsias metines. Pagerbiant Šveicarijoje gilius pėdsakus palikusiai Lietuvos žymiai rašytojai, moteriai ir visuomenės veikėjai Sofijai Čiurlionienei-Kymantaitei buvo skirta visa švietėjiškos-literatūrinės konferencijos „Laiko ženklai kultūros istorijoje“ sesija. O ateinantį spalį pakviesime visus SLB narius į atskirą Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės pagerbimo ir įamžinimo renginį Jungtinių Tautų Organizacijos rūmų Lietuvos salėje.

Lietuvos futbolininkai

JURATĖ CASPERSEN

Praeitame ŠLŽ Nr. 17 rašėme apie Lietuvos sporto pionierių Elenos ir Stepo Garbačiauskų, ilgamečių Šveicarijos lietuvių bendruomenės narių, nuopelnus Lietuvos sportui bei kvietimo, suteikiančio teisę Lietuvos sportininkams dalyvauti VIII-ose Olimpinėse žaidynėse Paryžiuje 1924 metais, išrūpinimą.

Tose Olimpinėse žaidynėse Lietuvos futbolininkai pirmą kartą susitiko aikštėje Šveicarijos futbolininkus ir pralaimėjo triuškinančiu 0 : 9 rezultatu. Prireikė daugiau nei 7 metų, kad Lietuvos futbolininkai vėl ryžtųsi išbandyti savo jėgas prieš šveicarus. Tokią progą pasiūlė Stepas Garbačiauskas 1931 metais, atvykęs dirbti Lietuvos Garbės konsulate Ciuriche sekretoriumi. Žinodamas, kad Lietuvos sportininkams stinga tarptautinių žaidynių patirties, prikalbino Generalinį garbės konsulą W. Simon suorganizuoti ir finansuoti draugiškas rungtynes lietuvių futbolininkams Šveicarijoje. Ponas W. Simon (jo nuotrauką galite pamatyti LR ambasadoje Berne) buvo geranoriškas ir palankus lietuviams, pagelbėjęs ne vienai lietuvių grupei, atvykusiai į Šveicariją, pavyzdžiui, 1930 metais, kai Balys Sruoga ruošėsi su lietuvių studentais kopti į Šveicarijos Alpes, jis išrūpino jiems pigesnius traukinių bilietus ir parėmė pinigais.

1931 metų rudenį Lietuvos futbolininkams atėjo kvietimas vykti į tolimąją ir gražiąją Šveicariją net trims rungtynėms – Vinterture, Berne ir Ciuriche. Įspūdziai iš šios kelionės buvo aprašyti net keliuose Lietuvos laikraščiuose, tarp jų „Mūsų sportas“ (1931.XII.23, 1932.I.7, 1932.II.3) ir „Naujas žodis“ (1932.II.1). Lietuvos sportininkams pati kelionė ir Šveicarija padarė bene didesnę įspūdį nei rungtynės ir varžovai futbolo aikštelėse.

Kelionei į Šveicariją Lietuvos futbolo lyga (pirm. pulk. Štencelis) atrinko 14 futbolininkų ir 2 lygos atstovus, prie kurių dar prisijungė keletas lydinčių svečių savo lėšomis.

1931 m. gruodžio 23 d. ši grupė pajudėjo traukiniu iš Kauno Berlyno link. Karaliaučiuje ir Berlyne Lietuvos sportininkus sutiko, pavaišino ir išlydėjo, linkėdami pergalių, Lietuvos atstovybių tarnautojai. Berlyne teko laukti 12 valandų, bet laikas neprailgo. Daugeliui ši kelionė užsienin buvo pirmoji, viskas buvo nauja, žavu, ypač didžiuliai prekybos namai su įvairiausiomis prekėmis.

Kelionės patogumai buvo labai riboti, nes taupant buvo važiuojama trečios klasės vagonuose, vietoj minkštų krėslų - kieti suolai. Užtat Kūčių stalas traukinyje buvo gausus, nes sportininkų šeimos parūpino visko, ko reikia šiai progai, net „aplatkų“ kažkas turėjo. Pasigirdo lietuviškų dainų melodijos.

Štutgarte dar kartą reikėjo keisti traukinį ir čia jau ne visiems užteko sėdimų vietų - kai kam teko stovėti vagono koridoriuje. Šveicarijos sieną lietuviai kirtė ties Šafhauzenu. Čia įsigijo šveicariškų prekių: „Tobler“ šokolado (kuris buvo kelis kartus pigesnis nei Lietuvoje), cigarečių ir laikraščių, po to - jau elektriniu traukiniu tiesiai į Ciurichą. Po beveik 40 valandų kelionės trečios klasės vagonuose, Lietuvos sportininkus Ciuricho centrinėje traukinių stotyje pasitiko Generalinio garbės konsulo sūnus A. Simon ir konsulato sekretorius, lietuvių sportininkams gerai pažįstamas Stepas Garbačiauskas. Svečiai iš Lietuvos buvo pakviesti Kalėdinių pietų čia pat traukinių stoties restorane, o po to apgyvendinti viešbutyje „Sternen“ Oerlikone.

Pirmosios futbolo rungtynės vyko gruodžio 26 d. Vinterture, ir

lietuvius lydėjo sėkmė: jie laimėjo rezultatu 3 : 2. Nors aikštė buvo labai šlapia ir klampi, šveicarų sportininkų džentelmeniškumas atpirkė nepatogumus. Jie leido Lietuvos futbolininkams be jokių burtų metimo pasirinkti aikštės pusę ir vėl pradėti žaidimą po pertraukos.

Antrosios rungtynės vyko Berne. Prieš rungtynes lietuviai turėjo laiko apžiūrėti miestą ir aplankyti miesto simbolį meškas, kurių tuo metu buvo net 18! Berno rungtynės nebuvo tokios sėkmingos, kaip Vinterturo. Čia lietuviai netruko pastebėti, kad Berno futbolo klubas turi ne vieną samdytą užsienio žaidėją: svarbiausias pozicijas užėmė anglai, italai ir škotai. Antrame kėlinyje Šveicarijos komanda pradėjo karingai pulti ir išlaikė spaudimą iki žaidynių galo, kurias laimėjo rezultatu 3 : 2. Lietuviams nepadėjo nei keleto tautiečių, atvykusių net iš Ženevos, aistringas palaikymas.

Trečiųjų rungtynių reikėjo laukti 4 dienas, todėl ši pertrauka buvo išnaudota keliavimui po šalį ir pasigrožėjimuisi kalnais. Konsulo W. Simon dosnumo dėka Lietuvos sportininkai turėjo progos pakilti į Maironio apdainuotą Rigi Kulm ir aplankyti Rapersvilio lenkų muziejų.

Paskutinės rungtynės įvyko Ciuriche sausio 1d. (1932 m). Pradedantys savimi pasitikėti lietuviai nebebijojo savo varžovo. Tik čia jiems nelabai sekėsi ir Lietuvos komanda pralaimėjo rezultatu 3:6. Liūdėti nebuvo kada, vėl laukė ilga kelionė atgal trečios klasės vagonuose. Visi draugiškai vaišinosi dar iš Kauno atsivežtais lietuviškais gardumynais, o namo dovanų Lietuvos sportininkai vežė už savo skurdžius pinigėlius pirktų įvairių vaisių ir šveicariško šokolado.

Paruošta pagal medžiagą iš Elenos ir Stepo Garbačiauskų archyvo.

Gyvenimas kalnų slėnyje –

**JURGITA
VANDER VEKEN**

Svečiuojamės pas Laimą ir Sigitą Godelius, jau penktą žiemą besidarbuojančius savo viešbutuke *Kurhotel Bad Serneus*, įsikūrusiame didžiausiame turizmo kantone – Graubiundene, per sprindį nuo britų „okupuoto“ Klosters kurorto. Tik įėjusi į senovinius baldais ir paveikslais papuoštą viešbučio fojė, pasijuntu lyg namuose. Ant sienos matau Prezidento Valdo Adamkaus, 2009 metais dalyvavusio Pasauliniame ekonomikos forume Davose, nuotrauką su viešbučio personalu, kitą pusę - Juzės Katiliūtės originalios tapybos paveikslą, taip pat fotografijų albumą *Neregėta Lietuva*, registratūroje - lietuvišką informaciją. Lietuvos garbės konsulas Tičino kantone p. G. Bertašius remia viešbutį naujausia informacine medžiaga. Tai mažas lietuviškas kampelis, su kuriuo būtinai supažindinami viešbučio svečiai.

Kaip gi Jūs atsiradote Šveicarijoje?

- klausiu Laimos. Kaip ir daug ką gyvenime, taip ir mūsų sprendimą įsigyti viešbutį Šveicarijoje, lėmė atsitiktinumas. Mums beslidinėjant Išgle (Austrijoje), paskambino Sigito draugas ir juokais pasiūlė apžiūrėti parduodamą viešbutį Šveicarijoje. Patyrinėję žemėlapi pamatėme, kad jis nuo mūsų buvimo vietos nutolęs tik per 150 km. Oras slidinėjimui paskutinę dieną pasitaikė ne koks (tai čia oras greičiausiai ir kaltas, nes kitu atveju būtume ramiai sau slidinėję ir rytojaus dieną išvažiavę namo), nusprendėme pasivažinėti... Buvo balandžio vidurys. Sniego Šveicarijoje tais metais- iki palangių. Klosteryje gauti nakvynę - neįmanoma...Radome neveikiantį, prieš du metus uždarytą viešbutį. 2005 metų

Landquart upės potvynis pridarė žalos ne tik šiam viešbučiui, bet 50 km ruože visam Prëtigau slėniui. Anksčiau čia buvo garsi sanatorija. Viešbučiui priklauso Serneus sieringo mineralinio vandens šaltinis, kurio vanduo naudojamas artrozės, chroniško artrito, osteochondrozės, reumato, odos ir nervų ligoms gydyti, bei pooperacinei reabilitacijai. Viliojo galimybė viską pradėti iš naujo ir gal būt pasidžiaugti gerais rezultatais. Nauja šalis, nauja kalba, nauji įstatymai, nauji biurokratai... Įdomu. Taip ir nutarėme pabandyti. Nemokėdami kalbos, nežinodami įstatymų... Pirmasis draugų ir giminių desantas atvyko autobusu į talką. Viskas buvo apaugę krūmais ir dilgėlėmis - ne geriau, kaip Lietuvoje. Dirbdavome pasišviesdami prožektoriais iki vėlyvos nakties. Reikėjo išvežti iš rūšių susikaupusį smėlį, žemes, išvalyti nuo sulaužytų baldų patalpas ir t.t.

Dieną kur nors keliaudavome. Griždami iš Ciuricho, kartą įsėdome ne į tą traukinį. Ateina kontrolierius. Vokiškai niekas nemokame. Jis mums paaiškino - negana to, kad mes važiujame ne savo klase, bet dar ir ne ta kryptimi. Tas kontrolieriaus žmoniškumas (mums nereikėjo mokėti baudos) ir tai, kaip jis stengėsi mums padėti, padarė labai didelį įspūdį, kas leido ir ateityje šioje šalyje nesibaiminti ir nekompleksuoti dėl kalbos nemokėjimo.

Viešbutį mes įsigijome rugpjūčio mėnesį, - prisimena Sigitas, - o jau gruodžio 24 d. priėmėme pirmuosius svečius. Šveicarai netikėjo, kad tai realu. Labiausiai baiminomės, kad už kelių dienų turime atsidaryti, o dar neturime licenzijų viešbučio veiklai ir prekiavimui alkoholiu. Tačiau viskas baigėsi laimingai - licenzijos buvo atsiųstos paštu likus vienai dienai iki atidarymo.

Kas Jūsų svečiai ir ar jie domisi Lietuva?

Tradiciškai pirmoje vietoje tebesilaiko šveicarai. Mes labai

džiaugiamės, kad šveicarai pas mus važiuoja- tai reiškia, kad jie mus pripažino.

Mes parašėme laiškus visiems nuolatiniais ir anksčiau viešbutyje gyvenusiems svečiams. Daugelis jų atvažiavo, labai atidžiai viską tyrinėjo, gal mes ką ne taip darome, klausinėjo, kodėl baldus į kitą vietą perstatėme, kur dingio laikrodžiai ir t.t. Nemažai tų, kurių pateiktus „egzaminus“ išlaikėme, atvažiuoja pas mus net du kartus per metus. Patys šveicarai sako, kad jei jiems patinka, tai jie į tą pačią vietą važiuoja nuolat. Turime vieną viešnią, kuri šiame viešbutyje yra buvusi net 33 kartus. Antroje vietoje yra vokiečiai, trečioje - anglai.

Drąsiai galime sakyti, kad mūsų dėka vietiniai gyventojai ir dauguma mūsų svečių sužinojo, kas yra Lietuva. Pasitaiko, aišku, ir tokių, kurie gerai žino mūsų istoriją ir yra buvę Lietuvoje. Be abejo, mums smagu girdėti, kad jiems Lietuva labai patiko.

Ar sulaukiate poilsiautojų iš Lietuvos?

Pirmaisiais ir antraisiais metais mus aplankė beveik visi mūsų slidinėjantys draugai. Trečiaisiais metais jau važiavo draugų draugai. Lietuviai - ne šveicarai, jiems norisi kuo daugiau pamatyti, o šveicarai vertina ramybę, mėgsta važiuoti ten, kur viską žino, pažįsta žmones. Tačiau turime keletą lietuvių, kurie pas mus yra buvę po 6 kartus. Net slidžių batus pas mus palieka, kad nereiktų vežiotis. Vasarą lietuviai dar nežino, ką galeto veikti kalnuose. Pasikelia pusvalandžiui į kalną ir gana. Mėgsta važinėti po miestus.

Gal kartais turite darbuotojų lietuvių?

Kol kas - ne. Mūsų kolektyvas labai tarptautinis. Dirba dvi šveicarės, virtuvės šefas prancūzas, virėjas portugalas, viena padavėja portugalė, kita - vokiečių, kambarinės portugalė ir tailandietės, pagalbinis darbininkas portugalas. Stengiamės personalo

svečiuose pas Laimą ir Sigitą Godelius

per daug nekeisti, nes mūsų svečiai išskirtinai gerai atsiliepia apie mūsų darbuotojus. Iš mūsų asmeninės patirties galime drąsiai tvirtinti, kad paslaugumo neišmokstama, - jis turi būti įgimtas. Dar vienas niuansas - šveicarai labai mėgsta, kad personalas su jais bendrautų (idealiausiu atveju šveicarišku dialektu). Lietuvoje yra kitaip, padavėjas bijo, kad klientas jo ko nors nepaklaustų.

Sigitai, pastebėjau, kad ir Jūs patys labai daug laiko atiduodate viešbučiui.

Mano vienas draugas labai stebėjosi, kai pamatė mane plaunantį indus virtuvėje. Tai aš jam atsakiau, kad kuo galėjome, tuo mes abu su Laima jau buvome (Laima ir Sigitas buvo Lietuvos banko valdybos nariai, *autorės pastaba*), todėl dabar be jokių kompleksų galime ir indus retkarčiais savo restorane išplauti ir savo viešbučio aplinką patys tvarkyti.

Ką gi apie naujakurius mano vietiniai?

Vietinėj spaudoj teko skaityti nelabai palankų straipsnį „Baltai jau ateina“. Bet tai buvo dar prieš mums įsigyjant viešbutį. Jame buvo apgailestaujama, kad neatsirado šveicarų, kurie norėtų perimti šimtmetinę istoriją turintį viešbutį. Vėliau buvo paruošta keleta interviu ir, turiau pasakyti, kad žurnalistų požiūris buvo labai palankus.

Pirmaisiais metais vietiniai mus tyrinėjo. Po truputį juos prisipratinome. Būdavo labai jaudinančių momentų, kai jie specialiai užėina pasidžiaugti, jei pamato, kad pas mus daug automobilių stovi,- reiškia, turime daug svečių. Klausinėja, kaip sekasi. O mes, kaip tikri lietuviai, visada sakome, kad nieko gero... Sigitas dabar turi standartinį atsakymą: „Es geht langsam“. Tada jie ramina: nesijaudinkite, pamatysite, viskas bus gerai. Arba koks nors viešbučio svečias klausinėja autobuso vairuotojų

Laima ir Sigitas Godeliai su virėjais. Nuotrauka iš asmeninio albumo.

apie mus, o po to vakare raportuoja: „Kaimas apie Jus labai geros nuomonės!“.

Čia visi apie visus viską žino. Apsilankei akinių parduotuvėje, lauk savo restorane vakarienei parduotuvės šeimininko su šeima. Įsigijai ką nors vertingesnio, tau irgi atsilygins - ką nors nupirks iš tavęs. Kaip ir Lietuvoje, taip ir čia, gerąją prasmę gajus posakis „ranka ranką plauna“.

Kaip susipažinote su lietuvių bendruomene Šveicarijoje?

Pirmoji pažintis su lietuvių bendruomene įvyko ambasadoriaus V. Plečkaičio dėka. Jis sudarinėjo Prezidento Valdo Adamkaus dienotvarkę Pasaulinio Ekonomikos Forumo viešnagės metu, į kurią įtraukė ir vizitą pas mus. Kartu su visa Prezidentą lydėjusia komanda jaukiai šeimyniškai pavakarieniavome. Pagal galimybes dalyvavdavome Nepriklausomybės dienos minėjimuose. Kai kurie naujieji pažįstami jau tapo mūsų pastoviais svečiais.

Kaip sekasi adaptuotis tokioje izoliuotoje aplinkoje ir ko

pasiilgstate?

Šiek tiek slegia rutina, mažas uždaras pasaulis, o pareiga tam pasauliui – labai didelė. Negali kada nori ir kur nori išvažiuoti, kai turi svečių. Labiausiai pasiilgstame savo namų. Turime lietuvišką televiziją, tačiau neturim laiko kada jos žiūrėti.

O kas trikdo šveicariškame charakteryje ir gyvenimo būde?

Klausiu prisiminusi, kaip manęs karingai nusiteikusi kaimynė yra prašiusi po devintos valandos vakaro nebesinaudoti tualetu ir dušu, kad per sieną negirdėtų vandens, bėgančio vamzdžiais, arba kaip automobilių aikštelėje mano vyras buvo paprašytas išjungti variklį, nes kažkam sklido nemalonūs kvapas iš mūsų automobilio duslintuvo.

„Priešveicariško smulkmeniškumo reikia priprasti. Mums atrodo, kad mes daugiau dėmesio skiriam esminiams dalykams, o jie neskirsto jų į svarbius ar nesvarbius. Visos smulkmenos yra reikšmingos. Juos erzina viskas, kas ne iki galo tobula. Žavi tai, kad jie viską daro tada, kada reikia“.

Apie tai, kas gali lietuvių Šveicarijoje

Du ilgamečiai Šveicarijos lietuvių bendruomenės nariai iš Lozanos - dr. Simonas Žmuidzinas ir dr. Audrius Alkauskas - pernai išvyko į Ameriką. Norėjosi plačiau sužinoti apie jų išvykimo priežastis, ateities planus ir, žinoma, apie tai, kokie mes, Šveicarijos lietuviai, išliksime jų atmintyje.

Nors dauguma Šveicarijos lietuvių bendruomenės narių Jus pažysta, bet gal galėtumėt papasakoti, kuriais metais ir kokių tikslu atvažiavote į Šveicariją?

S.Ž. 1988 metais baigiau ortodontijos rezidentūrą. Tų metų liepos mėnesį pradėjau mokytis Vilniaus universitete, nors tais tarybiniais laikais man, kaip JAV piliečiui, dokumentų sutvarkymas užtruko metus laiko, visa tai manęs neatbaidė nuo studijų Lietuvoje. Be to, norėjosi pakeliauti po Europą, rudenį sugrįžti į JAV ir ieškoti darbo. Dar likus 6 mėnesiams iki rezidentūros pabaigos, pamačiau skelbimą „American Journal of Orthodontics & Dentofacial Orthopedics“, kad Lozanos miesto sveikatos administracija ieško ortodonto. Dėl įdomumo pasiunčiau savo dokumentus. Nors nieko nesitikėjau, man pasiūlė atvažiuoti. Pakeliui į Vilnių, sustojau Lozanoje pasikalbėti. Atrodo, kad aš jiems padariau gerą įspūdį ir, man dar būnant Vilniuje, pasiūlė darbą - aš sutikau. Po filologijos studijų Vilniuje ir 6 savaitių kelionės po Europą, rudenį pradėjau dirbti. Norėjau įgyti patirties savo srityje, sugrąžinti savo mokslo paskolas, kurios viršijo 70 000 Šveicarijos frankų (pagal šios dienos kursą), susipažinti su Šveicarija ir po kokių 2-3 metų sugrįžti į JAV. Atstumai tarp JAV ir Šveicarijos labai komplikavo draugystę su ten pasilikusia drauge - mes išsiskyrėme. Keitėsi padėtis Lietuvoje: Sovietų Sąjunga ėmė klibėti, gyvenimas Šveicarijoje pradėjo patikti ir taip viskas prasidėjo...

A.A. Atvykau į Šveicariją

2002 m. gegužės pradžioje. Studijuodamas Vilniaus universitete fiziką visuomet buvau tikras, kad doktorantūros studijoms pasirinksiu vieną iš Vakarų Europos valstybių. 2001 m. rugsėjo mėnesį vieną semestrą praleidau Danijoje, Kopenhagos universitete, kur rašiau magistro darbą, todėl doktorantūros studijoms norėjau likti Danijoje. Deja, mano tuometinis vadovas neturėjo mano tyrimams lėšų, tad teko ieškoti kitos vietos savo moksliniam darbui. Ėmiau galvoti apie valstybes, kuriose norėčiau gyventi. Sudariau sąrašą: Šveicariją, Ispaniją (labai mėgau šią šalį), Švediją. Profesorius iš Šveicarijos, Bazelio universiteto, parašiau pirmajam, ir jis pakvietė atvažiuoti į pokalbį. Taip buvau pakviestas į doktorantūros studijas Bazelio Universitete. Prieš važiuodamas, apie Bazelį visiškai nieko nežinojau. Taip, gana atsitiktinai, atsidūriau Šveicarijoje. Lygiai taip pat būčiau galėjęs atsidurti Švedijoje ar Ispanijoje. Parašęs daktaro disertaciją, persikėliau dirbti į Lozaną. Šiandien linksma prisiminti, kad taip pat galvojau ir apie gana egzotiškas valstybes - Iraną ir Argentiną, kurios mane irgi traukė. Net parašiau laiškus keletui profesorių iš tų šalių, ir gavau atsakymus. Džiaugiuosi, žinoma, kad atvažiavau į Šveicariją, o ne pasirinkau gyventi taip toli - mokslo prasme tai nebūtų buvęs pats geriausias sprendimas.

Ar iš karto po atvykimo į Šveicariją susiradote ŠLB, kada įsitraukėte į jos veiklą ir už ką buyote atsakingas?

S.Ž. Iš karto! Nemokėjau nė žodžio prancūziškai, labai norėjosi rasti bendraminčių. Mane priglaudė a.a. dr. Vacys Dargužas ir atvėrė man, jaunam daktarui, lietuvių pasaulį Šveicarijoje. Susipažinau su naujai atvykusiu dr. Juozu Kurmanavičiumi, su juo iki šios dienos likome labai artimi draugai. Po metų pradėjau po truputį leisti savo šaknis Šveicarijoje,

pasikalbėjęs su tuometiniu ŠLB pirmininku Narcizu Prielaida labai nustebau, kad Šveicarijoje visai nebuvo Lietuvių Jaunimo Sąjungos (ŠLJS). Įkūriau organizaciją ir praėjau burti, kiek tai buvo įmanoma, jaunimą veiklai. Savo lėšomis skridau į VII Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos kongresą, kuris vyko Pietų Amerikoje, atstovauti mūsų Helvecijai. To kongreso šūkis labai tinka net ir šiandien - *‘Mūsų vienybė, tautos stiprybė!’* Jaučiu, kad mano veikla tiko “senajai” Šveicarijos lietuvių kartai, nes po poros metų, pasibaigus dr. Vaclovo Dargužo kadencijai, buvau išrinktas vice-pirmininku. Nenoriu meluoti, bet rodos, kad buvau pirmasis bendruomenės valdyboje iš naujai atvykusių į Šveicariją. Tą darbą sąžiningai atlikau apie 5 metus: pradėjau pervesti ŠLB duomenų bazę į elektroninį pasaulį, organizavau tradicines Jonines Lozanoje, kurios kasmet didėjo ir dar tęsiasi iki dabar, organizavau slidinėjimo savaitgalius. Buvo įvairių projektų su įvairiais studentais, atvykusiais iš Lietuvos, su kultūrinėmis bei mokslinėmis organizacijomis, ir t.t. Tai buvo labai prasmingas laikas ir labai gera žmonių grupė.

A.A. Ne, ne iš karto. Vos tik atvažiavęs į Bazelį, susiradau lietuvių, bet kad yra Bendruomenė, ir kad ji labai gyvybinga - paaiškėjo ne iš karto. Teisybę sakant, pora pirmųjų metų praleidau Bazelyje ir beveik visiškai nekeleiviau po šalį. Doktorantūros pradžia niekuomet nėra lengva. Tik kai persikėliau į Lozaną aktyviau įsitraukiau į bendruomenės veiklą. Už tai labiausiai esu dėkingas žmonėms, kurie mane uždegė ir paskatino daugiau veikti - ŠLB valdybos pirmininkei J. Caspersen ir tuometinei valdybos narei L. Maldūnaitei-Christ.

Kokie yra Šveicarijoje gyvenantys lietuviai, ar jie skiriasi nuo kitose šalyse gyvenančių tautiečių? Ar visgi galėtumėte

padaryti milijonieriumi

patvirtinti teiginį, kad lietuvis yra visur lietuvis?

S.Ž. Nors gimiau JAV, užaugau lietuviškoje šeimoje, lietuviškoje „kolonijoje“, lietuviškoje kultūroje (teatras, tautiniai šokiai, šeštadieninė mokykla, skautai, stovyklos, ir t.t.), nemokėjau nei vieno žodžio angliškai tol, kol būdamas 5 metų amžiaus pradėjau lankyti darželį. Buvau, esu ir visada busiu lietuvis.

Tačiau kiekviena šalis prideda savo. Aš kalbėjau “smetonine” lietuvių kalba, kurią išmokau iš savo tėvų. Mokantis Vilniuje, turėjau prisitaikyti prie rusizmų (*davai* ir kitų žodžių, kuriuos ne visur ir ne visada dera sakyti) ir išmokti šiuolaikinį žodyną, sakyti “rūsys”, o ne “sklepas”, “armija”, o ne “kariuomenė”. Nors dabar jau ir “švelniau” tariau, nemanau, kad pavyks visai prarasti savo akcentą (net man kalbant angliškai, žmonės manęs dažnai klausia, koks tai akcentas. Jiems paaiškinu, kad tai turbūt lietuvių kalbos įtaka).

Negalima išvengti gyvenamosios vietos įtakos žmogaus kalbai, kultūrai bei mąstymui. Taip kaip pvz. aš, būdamas niujorkietis, subtiliai skiriuosi nuo teksasiečių, taip ir po poros metų lietuvis, gyvenantis Ciuriche, pradeda truputį skirtis nuo lietuvių iš Lozanos - dėl kalbos bei prancūzų-vokiečių kultūros skirtingumo.

Labai stengiuosi iš lietuviškų-amerikietiško-šveicariškų kultūrų pasisavinti jų geriausias ir atmesi blogiausias ypatybes. Kaip sekasi tai daryti - spręsti ne man. Save laikau LIETUVIU, kuris užaugo Amerikoje ir subrendo Šveicarijoje.

A.A. Deja, lietuvių Santa Barbaroje, kur gyvenu dabar, beveik nėra, o su Los Andžele gyvenančiais tautiečiais užmegzti tik patys pirmieji ryšiai. Man susidaro įspūdis, jog čia lietuviškoje veikloje dalyvauja daugiausia pokariniai emigrantai ir jų palikuonys, daugelis - garbingo amžiaus žmonės. Kol kas atsakyti į šį klausimą dar negaliu. Juokaudamas, galiu

Simonas Žmuidzinas su krepšinio komanda (antras iš dešinės).

Nuotrauka iš asmeninio archyvo.

pasakyti, jog lietuviams turbūt irgi galioja labai universalus dėsnis, žinomas gamtos moksluose: skirtumai tarp populiacijų yra visuomet mažesni, nei skirtumai tarp individų populiacijos viduje. Taigi, manau, kad patys lietuviai tam tikroje bendruomenėje yra daug skirtingesni, nei pačios bendruomenės skirtingose šalyse.

Koks buvo Jums įsimintiniausias ŠLB renginys?

S.Ž. 1991 metų vasario 16-osios minėjimas Berne, kuris įvyko ką tik po sausio 13-osios įvykių. Emocijos veržė veržėsi, pasaulis kalbėjo apie Lietuvą. ŠLB ir PLJS kasdieninė veikla buvo pokalbiai su spaudos atstovais, politikais, su per įvairias tarptautines organizacijas su tiktais žmonėmis, demonstracijos, vietinių politikų informavimas ir kvietimas užstoti Lietuvą, ir t.t. Mums, visiems lietuviams, nepaisant kur gyvenome, buvo tokie nepakartojami laikai.

A.A. Labai įsiminė susitikimas su Prezidentu Valdu Adamkumi 2006 metais Berne. O ŠLB renginių būta labai puikių - kiekvienas savaip įsiminė. Labai smagios būdavo vasario 16-osios šventės - buvo visada smagu atvažiuoti į Ciurichą. Vieni renginiai įkvėpdavo ir uždegdavo, per kitus daugiau bendraudavau su pažįstamais - visi skirtingi. Be to, buvo daug

renginių, kuriuose negalėjau dalyvauti.

Kada apsisprendėte išvykti iš Šveicarijos ir kas tai lėmė?

S.Ž. Apie išvykimą iš Šveicarijos pradėjau galvoti prieš maždaug 5 metus. Buvo daug įvairių priežasčių, aplinkybės po truputį stūmė viena kryptimi.

Gal keistai nuskambės tai, kad, nors man labai patiko Šveicarija, bet jaučiau, kad pensija Šveicarijoje tarp šveicarų gali būti labai vieniša. JAV reikia išdirbti 10 metų, kad užsitikrinčiau valstybinės pensijos socialines garantijas, juk nei vienas iš mūsų nejaunėja. Buvau ir esu labai artimas su savo šeima (a.a. tėvu, mama ir seserimi) ir noriu būti arčiau savo motinos, kol jina dar sveika. Vėliau, kai reikės padėti, noriu turėti galimybę pas ją per naktį nuvažiuoti. Gal tai senos kartos mąstymas, bet tai labai įtakojo mano apsisprendimą. Nesu materialistas, tad materialinė gerovė man mažiau svarbi nei kai kuriems kitiems žmonėms. Dirbau valdiškoje įstaigoje - buvau pagrindinis Lozanos miesto valstybinių mokyklų ortodontas. Kol dar amžius leidžia, norėjau kurti savo privatų kabinetą (tai jau įgyvendinau, mano ortodontijos kabineto internetinės svetainės adresas <http://www.DoverBraces.com>). Kol kas JAV pasižymi naujausiomis technologijomis

ortodontijos srityje – norėjau būti arčiau “naujovės”. Be to, Šveicarijoje trikdė ribotas valdiškas biudžetas. Dar viena priežastis – jau 3 metai kaip buvau atnaujinęs artimus ryšius su universiteto laikų drauge ir galvojau, kad pradėsiu naują gyvenimą kartu. Deja, mano specialybei labai pakenkė ekonominė krizė ir net po 2 metų sunkios paieškos man nepavyko susirasti priimtino darbo maždaug 300 km atstumu nuo jos universiteto. Ji yra mokslų daktarė, gero universiteto molekulinės biologijos tyrinėtoja ir negali palikti savo darbo vietos. Išėjau iš darbo su viltimi, kad ši meilės istorija gražiai tęsis. Labai gaila, bet šis noras neišsipildė.

Šveicariškai, t.y. pragmatiškai laukiau galutinės išvykimo datos: pilnai sutvarkiau visus dokumentus, kad, reikalui esant, galėčiau sugrįžti be jokių keblumų. Įgijau Šveicarijos pilietybę, kurią Lietuva patvirtino galiojančia; taip pat Šveicarijoje išduodamą leidimą savarankiškai dirbti stomatologu privačioje klinikoje, bei savo specialybėje. Studijas esu baigęs JAV, o ne Europos Sąjungoje, ir nors dažnai skaičiau mokslines paskaitas Ženevos Universitete, dėl to, kad tarp Šveicarijos ir JAV nėra pasirašytos diplomų pripažinimo sutarties, beveik 2 metų prireikė, kad sutvarkyčiau su tuo susijusius dokumentus.

Šiuo metu ieškosiu naujų nuotykių kitoje šalyje, bet jeigu po 5 metų pamatysite sugrįžtantį Simą – NENUSTEBKITE!

A.A. Mokslininko gyvenimas toks, kad turi būti pasiruošęs keisti gyvenamąją vietą. Visuomet buvo daugmaž aišku, kad turėsiu išvykti iš Šveicarijos, bent jau laikinai. 2007 metais dalyvavau vienoje mokslinėje konferencijoje JAV, Albuquerque, Naujosios Meksikos valstijoje, kur skaičiau pranešimą apie savo tyrimų rezultatus. Po pranešimo prie manęs priėjo vienas profesorius iš Kalifornijos Universiteto Santa Barbaroje ir pakvietė atvykti dirbti jo vadovaujamoje grupėje. Tad jau nuo 2007 metų žinojau, kad mano tolesnė karjeros stotelė – Kalifornija. Deja, dėl asmeninių

aplinkybių ilgai negalėjau pasiryžti ten vykti ir tik 2011 m. persikėliau į Šiaurės Ameriką. Tačiau viena koja vis dar esu Šveicarijoje, nes mano mokslinį darbą finansuoja Šveicarijos Mokslo fondas. Kadangi esu gavęs daktaro laipsnį Šveicarijos universitete, netgi nebūdamas Šveicarijos pilietis, galėjau rašyti mokslinį projektą ir tikėtis gauti finansavimą. Turėjau labai konkrečią idėją, ką norėčiau tyrinėti JAV, parašiau projektą, ir man pasisekė – gavau stipendiją. Kalifornijoje esu kaip ir Šveicarijos mokslo atstovas – už darbo rezultatus turėsiu atsiskaityti Šveicarijai.

Gyvenote nemažai metų Šveicarijoje, ko labiausiai pasigėsite išvažiavę iš Helvecijos?

S.Ž. Pirmiausia, ir svarbiausia, visų artimų draugų, kuriuos palikau Šveicarijoje. Galima „išimti“ Simą iš Šveicarijos bendruomenės, bet niekada nebus galima „išimti“ Šveicarijos lietuvių bendruomenės iš Simo.

Kasdieniniame gyvenime pasigėsiu viešojo transporto sistemos, gražių iškylų bei kelionių dviračiais vaizdų, poilsio šiltame baseine po sunkios darbo savaitės, didžiulio sūrių pasirinkimo, galimybės per pora valandų patekti į kitą kultūrą, taip pat lietuviškų renginių.

A.A. Žinoma – labiausiai žmonių, kuriuos čia sutikau. Kalnų yra ir kitose pasaulio vietose, o žmonės, kuriuos sutikau gyvendamas Šveicarijoje, yra didžiausias turtas, kurį palikau. Šveicarijoje susipažinau su puikiais žmonėmis, ir daugelis iš jų – tikiuosi – liks mano draugai visam gyvenimui. Kadangi išvykau tik prieš keturis mėnesius, kol kas nesusidarė laiko distancija, sunku daug ką objektyviai vertinti.

Dažnai apima nostalgija Šveicarijai. Jei kalbėti nuoširdžiai, tai labiausiai pasiilgstu Lozanos. Be abejo, man patiko ir Bazelis, bet Lozana visiškai užkariavo mano širdį. Susižavėjau šiuo miestu nuo pirmosios minutės. Man patinka Lozanos architektūrinis chaosas, patinka jos labai specifinė dvasia, ta gili senovė miesto centre aplink katedrą, atostogų

nuotaika užkrečiantys parkai ir paplūdimiai prie ežero, jaukios miesto kavinukės, kalvos ir tarp jų tarsi visiškai pasimetusios, užmirštos ir nelankomos miesto vietos. Be to, nei vokiškos dalies šveicarų dialektu, nei vokiečių kalba niekuomet gerai nekalbėjau, o prancūziškai išmokau gana neblogo, todėl daug geriau integruvausi į miesto gyvenimą. Lozanoje gyvenau prie pat RSR (radijo) pastato – iki šiolei per internetą klausausi RSR radijo laidų. Taip bent mintimis persikeliu ten, kur visuomet norėsiu grįžti. Amerikoje, lyginant su Šveicarija, labai trūksta greitųjų traukinių. Net Kalifornijoje, kurioje geležinkelis geriau išvystytas negu centrinėje Amerikos dalyje, traukiniu galima nusigauti tik į labai nedaugelį vietų. Trūksta man šiek tiek ir senovės palikimo, senų pastatų, taip pat keista negirdėti kitų Europos kalbų – tik anglų ir ispanų. Tačiau daugelį trūkstamų dalykų čia atperka saulė, mėlynas dangus, palmės, ir – gėlės! Nuo pat mano atvykimo visą laiką žydi įvairiausios gėlės, miestas skendi kvapų jūroje. Jei reikia Kaliforniją vienu žodžiu apibūdinti – tai gėlės. Jaučiu, kad būtent šis kvapas man kels nostalgiją, kai reikės palikti Kaliforniją.

Jei reikėtų Šveicariją apibūdinti trimis žodžiais, kokie jie būtų?

S.Ž. Tvarkinga, graži, santūri.

A.A. Kad šiek tiek pabėgti nuo klišių (kalnai, šokoladas ir sūris), leiskit apibūdinti ne trim, o vienu – nostalgija. Taip, iš tiesų. Na, bet jei reikia trijų, tokie būtų trys nestandartiniai žodžiai: čia buvo gera. Ką gi ir bepridurti.

Ar buvo koks atsitikimas, kai bendraudamas su šveicarais dėl kultūrų skirtumo buvai ne taip suprastas?

S.Ž. Dauguma mano draugų buvo ne šveicarai, o bendradarbių dauguma – šveicarai. Gal ir pasitaikė kokių pora atvejų, kai šveicarai mano energingą niujorkietišką būdą klaidingai įvertinto kaip agresyvumą.

A.A. Įsiminė vienas kurioziškas atvejis Bazelyje. Buvau kartą

pakviestas pas vieną gana turtingą šeimą vakarienės. Šeima gyveno Bazelio užmiestyje, ir ten reikėjo važiuoti tramvajumi. Rodos, buvo Velykos. Taip atsitiko, kad būtent tą savaitgalį visiškai pasibaigė mano sąskaitoje pinigai, o mano kolegos buvo tuomet išvažiavę savaitgaliui. Tai buvo pirmieji mano gyvenimo Šveicarijoje metai, neturėjau daug draugų, tad neturėjau net iš ko pasiskolinti keleto frankų tramvajui. Taip ir nenuvažiavau į tuos pietus, neišdrįsdamas paaiškinti tikrosios priežasties pakvietusiai šeimai. Jie – abu gydytojai – manimi truputį nusivylė, ir mūsų santykiai atšalo. Žinoma, linksma tai prisiminti dabar – tikras studentiškas nuotykis.

O šiaip lyg ir nebuvo atvejų, kai būčiau buvęs ne taip suprastas. Patys šveicarai labai skiriasi vienas nuo kito. Daugelis jų savybių patinka, bet yra ir tokių, kurios yra gana juokingos. Iš šveicarų daug ko išmokau. Viena iš nedaugelio kai kurių šveicarų neigiamų savybių yra nenoras pažinti kitas šalis (ir, beje, didžiavimasis tuo) – kai kuriuos iš jų apima panika, kai jie atsiduria vos keletą šimtų kilometrų nuo savo šalies, kur viskas žinoma ir suprantama, sienos. Bet yra ir šveicarų, kurie yra labai imlūs naujoms žinioms ir patirtims. Tai, kad čia yra net keletas valstybinių kalbų ir daug imigrantų, labai praplečia daugelio šveicarų pasaulėžiūrą.

Gal pasidalintumėte savo ateities planais? Ar planuojate grįžti į Lietuvą?

S.Ž. Šiuo metu, bent jau 5-10 metų į priekį, neplanuoju sugrįžimo į Lietuvą. Turiu butą Vilniaus senamiestyje (<http://www.VilniusTravel.com>) ir ateityje, kai baigsiu aktyvią ortodontijos praktiką, tikiu, kad sugrįšiu gyventi į Vilnių. Gal ir ne visam laikui, bet tikrai ilgesniems periodams. Gyvenimas kas dieną keičiasi – gyvenimas yra tam, kad gyventume. Kaip bus ateityje – pamatysime.

A.A. Taip, į Lietuvą planuoju grįžti 2013 m. rudenį. Viešėdamas Lietuvoje per 2010 m. Kalėdas labai

Audrius Alkauskas prie Keturių Kantonų ežero. Dianos Brunner nuotr.

daug bendravau su mokslininkais Vilniaus universitete, ypač dirbančiais puslaidininkų fizikos ir technologijos srityje. Lietuvoje yra tikrai nemažai proveržio sričių! Sutikau daug jaunų ir energingų mokslininkų, tie susitikimai su jais mane įkvėpė. Kadangi mano darbo JAV tematika susijusi su moksliniais tyrimais, vykdomais Lietuvoje, preliminarai sutarėme, kad grįžęs imsiu burti teorinės puslaidininkų fizikos grupę Vilniaus universitete. Taigi, mano grįžimo į Lietuvą planai gana konkretūs. Aš esu įsitikinęs, kad Lietuva gali būti sėkminga šalis. Neturime leisti pilkam Lietuvos dangui temdyti mūsų jausmų jai.

Ko norėtumėt palinkėti Šveicarijos lietuvių bendruomenei?

S.Ž. Daug metų buvau, esu IR BŪSIU Šveicarijos lietuvių bendruomenės dalis/narys (ir kas žino, kaip gyvenimo vėjai pūs – gal vieną dieną sugrįšiu). Net ir dabar širdyje esu Jūsų visų dalis! Gyvenu apie 115 km į šiaurę nuo Bostono, netoli Atlanto vandenyno. Iš Bostono ir Niujorko važiuoja tiesioginiai traukiniai bei autobusai (jei kam nors prireiktų, ŠLB turi mano koordinatas). Graži, rami Amerikos dalis. Šiuo metu dar kuriuosi, bet kai visos dėžės bus išpakuotos, mielai kviečiu apsilankyti ir pernaktuoti pas mane. Esate laukiami mažoje “Šveicarijos lietuvių bendruo-

menės kolonijoje” anapus vandenyno. TIK NEPAMIRŠKITE atsivežti sūrio ir šokolado!

A.A. Šveicarijos lietuvių bendruomenė yra puiki. Kiekvienas žmogus pasirenka gyventi ten, kur jis jaučiasi laimingas. Be abejo, yra pasaulyje šalių (o ir mes taip gyvenome kadaise), kur žmonės neturi tokio pasirinkimo – šia prasme Vakarų pasaulis yra privilegijuotas. Kiekvieno žmogaus laimė susideda iš kelių dėmenų – kiekvienam jie šiek tiek skirtingi. Daugiausiai tai – sveikata, dirbti mylimą darbą, darni šeima. Tačiau taip pat – džiaugsmas dėl Tėvynės. Visiems Šveicarijos lietuviams norėčiau palinkėti, kad Lietuvos sėkmė ir toliau liktų sudedamąja Jūsų asmeninės laimės dalimi.

Gal yra kažkas, ko nepaklausiau ir ką būtinai norėtumėt nuo savęs pridurti?

S.Ž. Prašau – nepamirškite manęs! Aš tikrai Jūsų nepamiršiu!

A.A. Kiekvieni pragyventi metai – žmogaus vidinis turtas. O sėkmingi metai – dvigubas turtas. Tad juokaudamas norėčiau pasidžiaugti, jog šia prasme Šveicarijoje praleisti metai mane pavertė milijonieriumi. Aš ten visuomet norėsiu grįžti.

Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Virginija Siderkevičiūtė

E. Ališankos esė „Cirkas atvažiavo“

„Šveicarijos lietuvių žinių“ skaitytojams siūlome paskaityti tęsinį iš Eugenijaus Ališankos esė *Cirkas atvažiavo*.

Todėl pirma mintis, kurią švysteli mano kairysis pusrutulius vieną rytą pašto dėžutėje radus laišką, yra maždaug tokia: „Nesidžiauk radęs, verksi pametęs.“ Ką jis turi omeny su tuo verksmu, nesuprantu. Gal kad pats jau keletą metų nesu parašęs nė vieno laiško, nesu laižęs liežuviu pašto ženklą ir klijavęs ant voko, nesu ejęs į paštą ar ieškojęs pašto dėžės. Net nesu tikras, ar Vilniuje tokios nėra tapusios muziejų eksponatais, ar dar tebestovi gatvėse. Atidžiau apžiūrėjęs laišką matau, kad jis panašesnis į reklamą, bet biologijos užduotis. Nors dabar nesu tuo tikras, gal kaip tik literatūros mokytoja už tuos vorus parašė man penketą. Šiandien labai daug garsių rašytojų, man rodos, kitokių ir nebelikę, todėl ir perku knygas su nuolaidom. Esu akcijų auka, štai ir dabar vos užsidaro šaldytuvas, kai praveriu dureles, krinta lauk minkšti pernokę abrikosai, persikai, rieda grindimis įvairiausių spalvų vynuogės.

Kodėl šiomis dienomis skaitau šveicarų rašytojo Friedricho Dürrenmatto sunkiai paskaitomą „Labirintą“, nesunku paaiškinti. Nusipirkau knygą prieš keletą metų Vilniaus knygų mugėje. Nemanau, kad man jos reikėjo. Rašytojo vardas buvo girdėtas, kaip ir šimtai kitų, vienas už kitą garsesnių, ypač mirusių. Ar tai pakankamas pagrindas pirkti knygą? Jis buvo pakankamas jaunystės laikais, tais nostalgiskais sovietiniais

metais, kai beveik kiekviena knygyne pasirodžiusi nauja knyga iškart atsidurdavo privalomų skaitinių sąraše. Ne tame, kurį parsinešdavom iš mokyklos paskutinę mokslo metų dieną, tu neskaitydavom tikrąją šio žodžio prasmę, kai skaitymas ir gyvenimas lengvai keičiasi vietomis, kartais net kelis kartus per dieną, kol užverčiamas paskutinis puslapis. Privalomus vasaros skaitinius preparuodavom, paversdavom juos konspektų griaučiais, mumijomis. Kaip tuos vorus kryžiuočius, kurių prisirinkau vieną vasarą garažų užkaboriuos, sumečiau į stiklainį ir užpyliau formalinu, nors vorai kryžiuočiai iki šiol yra viena iš mano nedaugelio pasąmoninių baimių. Čia jau buvo ne literatūros, bet biologijos užduotis. Nors dabar nesu tuo tikras, gal kaip tik literatūros mokytoja už tuos vorus parašė man penketą. Šiandien labai daug garsių rašytojų, man rodos, kitokių ir nebelikę, todėl ir perku knygas su nuolaidom. Esu akcijų auka, štai ir dabar vos užsidaro šaldytuvas, kai praveriu dureles, krinta lauk minkšti pernokę abrikosai, persikai, rieda grindimis įvairiausių spalvų vynuogės.

Dürrenmatto man nereikėjo, mano knygos krinta iš lentynų, šokinėja nuo rašomojo stalo, slysta nuo palangių, jų pilnos palovės ir senoji „Jotulė“, jos kryžminasi su pelėmis rūsyje, vėžu jas į kaimą, kemšu į sandėliukus, palėpes, deginą, metu į kontenerius kieme. „Labirintą“ nusipirkau, nes jis kainavo vos kelis litus. Knyga išgulėjo lentynoje kelerius metus, nežinojau, kaip ją važiuodamas čia. Kur dar, jeigu ne Šveicarijoje, skaityti šveicarų Dürrenmattą. Skaitau, bet nejaučiu skaitymo malonumo. Sunku su tais protingais rašytojais, jie visą malonumą pasilieka sau, rašymui, skaitymas tampa vorų traukimu iš formalino. Nepatirdamas skaitymo malonumo, bandau ištraukti nors kokį voriuką (Vaižgantas sakyti

– deimančiuką), kuris mane pateisintų prieš manąją kairiją smegenų pusrutulį. Ir tokį randu – tai Dürrenmatto medžiagos. Pasakodamas apie savo kūrybinę virtuvę jis nuolat kalba apie medžiagas, apie jų medžioklę. Žalios mėsos gabalus, kuriuos jam kartais pavyksta iškepti. Knyga sukonstruota Oliverio šou maniera, ilgai ir išsamiai pasakojęs apie medžiagų paieškas, jų priešistores, galiausiai jis pateikia žiūrovui/ skaitytojui, ant lėkštutės jų pagrindu parašytą literatūrinį tekstą. Kąži kodėl man atrodo, kad ieškoti medžiagų jam sekasi geriau negu jas kepti. Man gražesni pažadai, baltos sausgyslių linijos, saulėje žaižaruojantys kraujo lašai, trūkčiojantys raudoni raumenys. Medžiagų, štai ko man trūksta, galvoju. Iš tiesų gal paties žodžio, pavadinimo tam, kas atrodo savaime suprantama, ramento. Dabar žinau – man reikia ne temos, ne įkvėpimo, ne vaizduotės. Man reikia medžiagų. Visa kita vėliau. Jeigu prireiks.

Ar laikinas gyvenimas yra medžiaga? Ar viengulė lova jau medžiaga? O pašto dėžutė? Netpats nežinau kodėl, bet Freikarte man pasirodo galinti pretenduoti į medžiagų statusą. Žalios mėsos gabalas reklaminiame voke. Nes cirkas atvažiavo.

Tarsi kažko trūksta tam bilietui be datos, be vietos, įtartinais tuščiam, kad išvestų mane į karo, atsiprašau, rašymo kelią. Gal ir be reikalo atsiprašinėju, galvoju, išvairuodamas automobilį iš vienuolyno kiemo. Argi nesėdu į krėslą kaip kovos vežimą, argi nedardu akmenuotais smegenų vingiais link nematomo priešo, argi nešaudau strėlių kaip paklaikęs į visas puses, argi neužuodžiu užnugary degančio gyvenimo svilėsį? Argi nesidžiaugiu grįžęs su laimikiu, pavykusiui eilėraščiui? Argi nebūna dienų, kai suklumpu, kai sumuša saujelė kitatikių, kai grįžtu vilkdamas kardą smėliu?

Poetas Eugenijus Ališanka Alpėse.
Nuotrauka iš asmeninio albumo.

Gal ne visai tiksli metafora, gal geriau taip: grįžtu į savo gyvenimą, kurį vardan to karo paleidau pelenais. Į savąjį amžiną peleno miestą. Tai jau autocitata. Atsargiai, antra pavara riedu per miestelį, nes čia pėstieji yra šventesni už Indo ir Gango karves. Mokausi šveicariško vairavimo, ir jau retsykiais pavyksta – atspėti pėsčiojo mintis dar jam nepadėjus pėdos ant geltono perėjos dryžio. Kartais atspėju, bet ne visad tos mintys apie kelią. Net ir manosios. Mokausi šveicariškos aiškiaregystės. Todėl lėtai artėju prie miesto bibliniu pavadinimu, kuriame savo dangų remiančias šėtras iškelė klajokliai cirko artistai. Miestelio vardas – Chamas, nežinau, ką jis turi bendra su prisigėrusiu vynu iš savo vynuogynų ir nuogu, miegančiu Nojumi, gal slūgstant potvyniui Nojus iš tiesų išmetė arkos inkarą būtent Alpių priekalnėse. Jo sūnaus kaltės istorija man atrodo apskritai juokinga, bet dėl to kalti, turbūt, romėnai, padovanoję žmonijai viešąsias pirtis, ar sovietinis skurdas, kai su tėvu kartą per savaitę traukdavome į pirtį Tiltu gatvėje ir nuogais užpakaliais stumdydavomės prie karšto ir šalto vandens kranelių su savo cinkuotais tazikais. Tikra

Sodoma, verta niekam savo kūno neparodžiusio dievo prakeiksmo. Iš tos pirties teliko hipoteka, kitaip sakant, abstrakcija ir kata(deka) logas ateinančioms kartoms.

Po žemų beveik nepilotuojamų skrydžių viršum Lenkijos kelių, kur pėstieji tik kelis kartus per gyvenimą sugeba pereiti gatvę perėjoj, kur tavo smegenys pasikeičia vietomis su automobilio kompiuteriu ir dirba trijų apskukų režimu, arba po Vokietijos autobusų, kurie kaip ir tu neturi ribų, lėtas važiavimas šioje lėtoje šalyje yra kaip esė rašymas. Turi laiko užbėgti už akių, sugrįžti į praeitį, kitaip sakant, nebūti čia ir dabar, pagalvoti apie nebūtinus, bet kelionės metu tokiais tampančius dalykus. Žinau, vienas bičiulis atrėžtų, kad nėra nebūtinų dalykų, išskyrus mus pačius. Kuo arčiau Chamo, tuo labiau suprantu, kad jo vardas neatsitiktinis ir būtinas, kaip neatsitiktinis ir būtinas visai netoli, prie Liucernos dunksančio Piloto kalno pavadinimas. Pasak istorijos, jo papėdėje paskutinį atilsį radusi garsiojo romėno Poncijaus Piloto siela, todėl ilgus metus į kalną buvo draudžiama lipti. Mūsų pačių labui. Kalnas vertas personažo, dantytas, nejauki viršūnė, primenanti milžiniško banginio, gal net to paties, iš

Biblijos, apatinį žandikaulį, kraujuojantį saulei leidžiantis ir netikėtai išnykstantį iš regos lauko vidury dienos, tarsi jo niekada nebuvo. Tarsi būtų paimtas dangun. Efemeriskas nekropolis. Kažin kaip Piloto siela jaučiasi šiandien, kai į kalno viršūnę iš visų pusių driekiasi geležinkelio bėgiai. Turbūt panašiai kaip Nojus, iki šiol neužmirštantis savo gėdos. Kuris iš mūsų čia yra būtinas? Gal kiek pavėluotai, bet pradėdau suvokti, kad ne mane vieną traukia Alpės. Na taip, į jas traukia ir užliejamų pievų olandus, ir Raudonosios jūros chasidus, ir Sacharos emigrantus, ir Rusijos bankininkus. Ir profaniškus kalnų mėgėjus, tokius kaip aš, alpinistus, slidininkus, ir šventraščių nelaimėlius. Todėl vietoj Šveicarijos žemėlapių vežiojuosi Bibliją. Ir dabar ji padeda nepaklysti siaurose Chamo gatvėse. Nebūti chamu.

Vakarejant cirko kupolai iš tolo mirguliuoja neono lemputėmis, pasiklysti neįmanoma, turintiems bėdų su rega ar erdvine vaizduote gelbsti garsi vietinių šlagerių muzika, tokia pat sentimentalai juokinga, kaip ir austrų ar vokiečių. Ją išgirdęs pasijuntu geriau, nuotaika pakyla per porą apskukų. Gal dėlto, kad tie šlageriai kiek prasklaido mano nevisavertiškumo mintis šioje beveik tobuloje šalyje. Ryškiausiai šviečia užrašas Royal. Pirmiausia atmintis be didelių pastangų tiesiai man prieš akis išmeta visai netikėtą šio žodžio personifikaciją. Gal ir ne visai netikėtą, gerai pagalvojus. Neoninis žodis mano vaizduotėje tampa kūnu, litrinu spirito buteliu „Royal“ iš pačios Nepriklausomybės pradžios, berods iš 1992-ųjų. Karalių gėrimas, gabentas iš pačios Amerikos homo sovieticus vergams, ką tik sutraukiusiems savo grandines. Džiugino širdį ir dvasią, džiugino, negaliu meluoti, nors ir skiedžiamas paprasčiausiu vandeniu iš krano, ne koku ten Alpių ledynų.

Tęsinys kitame „ŠLŽ“ numeryje.

VILJA
BISCHOFF
HANDSCHIN

Lietuvių meninkų paroda Hiutenfelde

Nuo kovo 12 iki liepos 16 vokiečių - lietuvių meno galerija „Meile“ demonstruoja Šveicarijoje gyvenančios menininkės Augenijos Thormann ir lietuvių dailininko Vytauto Rupo darbus.

A.Thormann gimė 1953 metais meniškų polinkių turinčioje ūkininkų šeimoje Biržuose. Studijavo tuometiniame Maskvos liaudies meno universitete grafiką ir tapybą. Pirmą jos paroda naujoje tėvynėje Šveicarijoje įvyko Ciuriche 2001 m. Nuo to laiko ji reguliariai dalyvauja parodose. 2002 ir 2003 m. A.Thormann laimėjo pirmą vietą (tapybos kategorijoje) tarptautinėje parodoje «Regiono menininkai» Šveicarijoje ir 2005 m. – publikos prizą Dydenhofene (Thionville) Prancūzijoje. Jos spalvingi paveikslai žavi žiūrovą savo įvairiapusišku bei dramatišku gamtos pavaizdavimu. Tuo pačiu jaučiama vidinė dailininkės ramybė.

V.Rupas gimė 1959 m. Ukmergėje, iki 1985 mokėsi Vilniaus dailės institute. Jo realistiniai mažo formato paveikslai, tapyti aliejumi ant kartono, vaizduoja senąjį Vilnių.

(www.echo-online.de, 2011.03.12)

Lietuvis Ciuriche atlieka sudėtingas smegenų operacijas

Evaldas Česnulis, kilęs iš Lietuvos, kurį laiką dirbo Neurochirurginėje klinikoje Ciuricho universiteto ligoninėje. Šiandien jis priima privačiame smegenų chirurgijos kabinete Ciuriche, Hirslanden klinikoje.

Ciuricho gydytojams pirmą kartą pavyko smegenų operacijos metu stebėti paciento regėjimo funkcijas ir jas išsaugoti. Iki šiol buvo techniškai neįmanoma jų kontroliuoti, jei pacientas būdavo narkozės būsenoje. Naujos technologijos, kurių E.Česnulis išvystė kartu su kitais dviem kolegomis neurologais iš Hirslanden klinikos, dėka tai pirmą kartą pavyko.

Pacientas operacijos metu sėdėjo palenkęs galvą į priekį. Tai leido chirurgui operuoti iš pakaušio pusės. „Toku būdu savaime pasislenka mažosios smegenys, kurios operuojant paprastai tampa kliūtimi. Tai labai elegantiškas priėjimas“– aiškina Česnulis. Šios technikos jis išmoko pas Yasuhiro Yonekawa, buvusį Ciuricho universiteto Neurochirurginės klinikos vyriausiąjį gydytoją. Taip pat ligoniui buvo uždėti savotiški, lyg povandeninio nardymo akiniai, per kuriuos nuolatos siunčiamų tam tikrų šviesos signalų bei ant galvos ties smegenų regėjimo centrais pritvirtintų elektrodų pagalba, operuojant buvo galima stebėti galimus regėjimo funkcijų pažeidimus ir taip jų išvengti.

(NZZ am Sonntag, 2011. 04. 03.)

Paruošė ir iš vokiečių k. vertė V. Bischoff Handschin

LR ambasados Laikinoji Reikalų patikėtinė Virginija Umbrasienė ir Bazelio literatūros klubas kviečia Šveicarijos lietuvius, jų šeimos narius ir draugus į susitikimą su keturiais lietuvių poetais. Vakarą vyks Berne, ambasados patalpose Kramgasse 12 gegužės 6 dieną, 19 val. Poezijos vakaro metu, kuris vyks lietuvių ir vokiečių kalbomis, bus galima girdėti **Saros Poisson, Skaidriaus Kandratavičiaus, Donaldo Kajoko ir Dovilės Zelčiūtės** eilių ir pabendrauti su rašytojais. Maloniai kviečiame registruotis iki gegužės 1 d. el. paštu amb.ch@urm.lt.

Gegužės 8 d. 19 val. Bazelio literatūros klubas kviečia literatūros mylėtojus į poezijos vakarą *Bazelio strofų*, kuris įvyks Bazelyje, Bandenweilerstrasse 28. Sara, Skaidrius, Donaldas ir Dovilė – kūrėjai, kiekvienas atstovaujantis skirtingos stiliškos poeziją, tačiau tasai skirtingumas jiems nekludo gerbti vienas kitą ir mylėti. Kviečiame dalyvauti! Registruotis galima iki gegužės 1 d. el. paštu svirginija@web.de.

Trumpai apie svečius iš Lietuvos:

Dovilė Zelčiūtė, poetė, prozininkė. Devynių poezijos ir trijų prozos knygų autorė. Fotomenininkų sąjungos narė.

Sara Poisson (literatūrinis pseudonimas, tikroji pavardė – Rasa Čergelienė), poetė, prozininkė, eseistė, žurnalistė, aistringa fotografė. Yra išleidusi tris poezijos ir tris prozos knygas.

Skaidrius Kandratavičius, poetas, eseistas. Kunigas. Dviejų poezijos knygų autorius.

Donaldas Kajokas, poetas, prozininkas, Nacionalinės premijos laureatas. Trijų prozos ir aštuonių poezijos knygų autorius.

NAUDINGI ADRESAI

ŠLB valdybos pirmininkė Jūratė Caspersen
Dorfstrasse 198,
8706 Meilen
+41 (0) 76 330 92 00
jurate@caspersen.ch

LR ambasada Šveicarijoje
Kramgasse 12, 3011 - Bern
+41(0) 31 352 52 91
<http://ch.mfa.lt>,
amb.ch@urm.lt

LR garbės konsulas
Tičino kantone
Gintautas Bertasius
Via Luganetto 4, P.O. Box 743
6962 Lugano - Viganello 6
+41 (0) 91 971 56 43
g.bertasius@bluewin.ch

LR garbės konsulas
Ženevos ir Vo kantonuose
Michel Sogny
2 Avenue de Warens, 1203 Genève
www.sogny.com

LR garbės konsulas Ciuricho ir Cugo kantonuose
Graziano Pedroja
c/o Juris Treuhand AG,
Selnaustrasse 5, 8001 Zürich
+41 (0) 43 817 66 10,
pedroja@juris.ch

ŠLB banko sąskaitos duomenys:
Litauische Gemeinschaft, 8050 Zürich
Zürcher Kantonalbank, 8010 Zürich

IBAN CH38 0070 0110 0013 0089 1
SWIFT (BIC) ZKBKCHZZ80A

Žurnalo „Pasaulio lietuvis“ prenumerata:
Pasaulio Lietuvių Bendr. atstovybės
Lietuvoje sąskaitos Nr. (IBAN)
LT767300010124236579
Bankas: AB „Swedbank“
Banko adr.: Konstitucijos pr. 20A, 03502
Vilnius, Banko kodas: 73000, SWIFT ko-
das: HABALT22, kaina metams 33 eurai.

REDAKCIJOS SKILTIS

Laikraščio red. kolegija: Virginija Siderkevičiūtė, Vilija Bischoff Handschin, Inga Belevičiūtė.

Maketavo ir išleido: Diana Brunner.

Straipsniai, informacija, reklamos priimami el. paštu: slz@lietuviai.ch. Reklamos kaina - 30 frankų. Laikraštis yra Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės leidinys, išeina 2 kartus per metus 200-250 egz. tiražu. Perspausdinant straipsnius, būtina nurodyti šaltinį.

Bendruomenės interneto svetainė: **www.lietuviai.ch**

Bendruomenės nariai, norintys gauti **tik elektroninį** „Šveicarijos lietuvių žinių“ variantą, praneškite Ingai Belevičiūtei
el. paštu: ingosb@gmail.com

SVEIKINAME

*Laimingus tėvelius **Vidą ir Kurt Hurst** su trečios atžalos bei Lea ir Lars su mažosios sesutės - ELINOS - atkeliavimu 2011m. vasario 26 d. Linkime Jums visiems daug daug laimės kartu, o mažajai ELINAI- užaugti sveikai ir žvaliai.*

DĖKOJAME

Šveicarijos Lietuvių bendruomenei už amžinųjų vertybių – Lietuviško žodžio, Knygos, meilės ir gėrio puoselėjimą, už nepailstamą triūsą saugant ir įprasminant Lietuvos šviesuolių darbus. Nuoširdžiai dėkojame už konferencijos „Laiko ženklai kultūros istorijoje“ organizavimą.

XXVII Knygos mėgėjų draugijos pirmininkė Dalia Poškienė
2011. 03.26

Kaunas –Ciurichas

„Kokia moteris, tokia ir tauta...“

Vydūnas

PADĖKA

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI
Už lietuviškos knygos sklaidą, už lietuvių rašytojų ir kultūros istorijos šviesuolių atminimo saugojimą ir puoselėjimą ir nepaprastą dėmesį ir rūpestį puoselėjant lietuviškas tradicijas, organizuojant kultūrinius renginius bei darnos ir dvasios tiltų tiesimą tarp Šveicarijos ir Lietuvos. Linkime puikių kūrybinių sumanymų ir prasmingų darbų įgyvendinimo.

Lietuvos universitetų moterų asociacija (LUMA)
prezidentė Dalia Poškienė
Kauno skyriaus pirmininkė Liudvika Naginevičienė

2011 kovo 26 d.
Kaunas - Ciurichas

NAUJI NARIAI

2010m. gruodis -2011m. kovas

Milda Navickaitė iš Wilderswil (BE), **Laura ir Saulius Damčikai** iš Stetten (AG), **Rita Meyer** iš Bützberg (BE), **Daiva Kallen** iš Minusio (TI), **Rasa Zabarauskaitė** iš Rolle (VD), **Ingrida ir Gediminas Purai** iš Zumikon (ZH), **Edvardas Bukota** iš Steckborn (TG), **Lijana Tagmann** iš Widnau (SG), **Eglė ir Linas Jan-kauskai** iš Ciuricho (po pertraukos atnaujino).

Vasario 16-osios šventės Ciuriche akimirkos (I. Katkienės nuotraukos)

